

ГЛАСНИК

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ЗА БАНАТ БАЧКУ И БАРАЊУ

ГОД. I.

„Гласник“ излази као месечник.
Годишња цена динара 100
Поједини број динара 10

НОВИ САД,

1. ЈУЛА 1928. ГОД.

БРОЈ 2. и 3.

Свеска за јули и август.
За члзнове Адвокатске Коморе
је претплата урачуната у
чланарину.

† Др. Људевит Мичатек

* 25. VIII. 1874. год. † 6. VII. 1928. год.

Чехословачки народ у Војводини задесио је велики губитак. Умро је Др. Људевит Мичатек. Његовом смрћу завршена је једна етапа колтурно-просветнога и политичкога живота чехословачкога народа у Војводини. Читав његов живот обележен је борбом за свој народ. Његов живот је синтеза чехословачко-југославенске и словенске идеологије.

Родио се из учитељске породице у Кисачу 25. VIII. 1874. године. Средњошколско образовање стиче у мађарским средњим школама у Сарвашу, Кечкемету и Краљевом Градцу. Да би се могао одати слободном позиву студира право у Прешови, Дебрецину и у Будимпешти. Као студент права у Мијави шири просвету и буди свест међу својим народом, те постаје један од вођа словачке омладине. Адвокатску канцеларију отвара у Новом Саду 1902. године.

Живот Словака на југу најтешње је везан његовим животом. Учествоје у свима културним, друштвеним и политичким покретима свога народа. Од год. 1902. па до 1919. уређује „Dolnozemsky Slovak“. Организује политичку странку и брани народну мисао у листу „Narodna Jednota“. У великом ковачичком процесу уз помоћ Петриковића, Бењача и Јањошке 1907. и 1908. год. води борбу за словачку националну цркву. Са Др. Милошем Крном помаже

у кулпинском срезу избор Др. Милана Хоџе, данас чехословачкога министра пољопривреде. Прикупља око себе и материјално помаже словачку омладину и одржава међу њима националну свест. Брани малоруске оптуженике у мармарошкој монстр-парници. Полаже темеље економско финансијске организације Словака на југу.

Иницијативу даје и активно суделује у оснивању словачких банака, којима је настојао Словаке еманциповати од материјалне зависности туђинскоме капиталу. Те банке уз цркву постају фокуси националне свести и одржања Словака.

За време преврата води свој народ на југу и одређује му правац на историјској скупштини 25-ог новембра 1918. године. Постаје председник „Československe Besede“ а од 1921. год. „Československy Sváz-a“. Долази у вођство словачке евангеличке цркве, а њему и припада првенствена и главна заслуга за целокупно организовање посебног словачко евангеличког дистрикта, чији је био председник. Одржава везе са политичким, културно-просветним радницима чехословачке републике. И још недавно, и ако физички ороноу, дочекује у име Словака у Новом Саду Др. Крамаржа. Својом опште познатом несебичношћу жртвује велике материјалне жртве за добро свога народа.

За то и умире као пуки сиромас.

Чехословачка република поставља га за јавног бележника у Тренчину, али ово постављање не прима, јер жели да остане међу својим народом на југу. До своје смрти остаје чланом Адвокатскога Савета при Касационом Суду у Новом Саду.

Члан је Матице Српске, те Матице Словачке.

У последње време болује и испушта своју велику славенску душу у Бечу 6. VII. 1928. године.

Док се свежа хумка у Тренчину натапа сузама, ми другови Др. Људевита Мичатека оживљујемо успомене на најбољег оца породице, најбољег сина свога народа и најбољег пријатеља и друга.

Др. Игњат Павлас.

Др. М. Богосављевић.

Први конгрес међународног удружења за кривично право.

Међународно удружење за кривично право је у Паризу марта 1924. године под председништвом Луја Барту-а основано.

Од 26. до 29. јула 1926. је у Брислу одржан први конгрес овог удружења. Из Европе, Азије и Америке су 24 државе заступљене биле. Немачка, Аустрија, Мађарска и још неке друге државе нису послале своје заступнике.

Програм и рад конгреса је у пет тачака обухваћен.

I.

Конгресу се имају поднети извештаји о крив. законима и законским предлозима појединих држава и то од почетка XX. века. У извештајима се имају изнети у којој су мери прихваћени новији правци, а нарочито пак у којој је мери идеја о безбедности друштва прихваћена и у колико је она заменила идеју класичара о кривичној одговорности.

Из поднетих се извештаја види, да је готово у свима модерним државама уведен закон за малодобне; даље видимо да је усвојено суспендовање казне на извесно време код оних криваца који су први пут дошли у сукоб са кривичним законом, а кривично им дело није теже природе. Видимо даље да се све више и више одступа од тога да се за поједина кривична дела одређује максимум и минимум већ обратно, да се припусти судији да он према свима околностима и личним приликама оптуженога одмери казну. Уједно је установљено да ни у једном казненом закону није уведен систем „мера безбедности“, већ се оне само као допуна казне појављују. Од свих предлога казних закона о којима је на конгресу била реч, најдаље је искорачио италијански, јер у пројекту казног закона од 1921. је казна замењена „санкцијама“ те се тако највише приближио идеји позитивиста, о којој ћемо доле говорити.

Није остала незапажена ова околност. Кривично право се друкчије развијало у оним земљама које су мање више остале у истим границама као и пре светског рата, него у онима које су после рата створене или територијално јако проширене. Код ове друге групе (Пољска, Чехословачка, Румунија и наша Држава) била је тежња да се што пре дође до унифицираног кривичног права, те се зато није могла унети у дискусију читава промена система т. ј. да ли да се кривично право заснује на идеји о безбедности друштва, или да се

остане на систему кривичне одговорности, јер би оваква дискусија још више компликовала рад око једнообразног кривичног закона. Око унификације свог кривичног закона изгледа да се је Пољска највише трудила, али до дана конгреса ни она па ни Чехословачка ни Румунија нису дошле даље од наше државе.

У оној другој групи држава т. ј. у онима које су остале мање више исте као и пре рата постоји отворено питање да ли да се у кривични закон мере безбедности потпуно или делимично прихвате, или да се према околностима оне са казнама комбинују.

Прва тачка програма је у тесној вези са другом, она је заправо служила као увод другој.

II.

У другој тачци програма је било стављено питање:

да ли се казна има заменити мерама безбедности или се она има просто допунити?

Око овог је питања вођена дуга дискусија; то је питање било главна тачка у програму овог конгреса и после исцрпне препирке је на крају дошло до једног компромисног решења.

Ми ћемо изнети упоредо и у главном гледишта обе школе, т. ј. школе класичара и школе позитивиста.

1. Кривична одговорност.

Пита се на темељу чега ваља засновати одговорност кривца за нарушавање закона?

Класична школа стоји на становишту „моралне одговорности“. Тврдити да је човек морално одговоран значи да је човек у стању па је према томе и дужан уздржавати се од оног што је за другог зло. Класичари тврде да је ова концепција о моралној одговорности општа, а закон се мора засновати онако како он одговара јавном мњењу. По општем мишљењу је човек кадар да својим делима управља. Борба у животу доказује да човек свесно и хотимице савлађује оно што му је на путу. Ми се боримо у циљу да се уздигнемо. Истакнут рад за општа добра, врлине, јунаштво сматрају се по општем схватању као личне заслуге. Према томе када човек почини зло другом, лично је одговоран. Из те моралне одговорности произлази кривична одговорност, јер се морална грешка мора казнити, веле класичари.

Позитивисте пак одбацују гледиште засновано на „моралној одговорности“ и на јавном мишљењу. Они наводе да морална одговорност може бити предмет метафизике, моралне философије, цркве и т. д., али се не може узети као основица за кривичну одговорност. Место тога они уносе „законску одговорност“ јер се кривична одговорност у истини заснива само на закону.

2. Казна и мере безбедности.

Класичари, полазећи са гледишта моралне одговорности, наводе да онај ко закон наруши, има се казнити по принципу „зло за зло“, али не по оном принципу онолико зло колико је починио. Казна је испаштање за моралну грешку. Широке масе захтевају реакцију почињеног зла. Казна је задовољштина оштећеному, родбини, пријатељима и свима онима који виде повређен правни ред. Осим тога казна има још и застрашујуће дејство, које ће као психолошка мера имати утецаја у будуће.

На ово одговарају позитивисте:

Држава као таква има задатак да себе споља и изнутра заштити. Против спољашњих агресивности се брани војском, а против оних који нарушавају правни ред у земљи, браниће се полицијом и помоћу судова.

Држава је дакле дужна да заштити друштво од зликоваца и према томе да спроведе организацију за заштиту његову. Држава ће превентивним и репресивним мерама: „мере безбедности“ спровести ову заштиту. Мере безбедности се деле у две главне категорије: На мере одбрамбене, које би се примењивале на најтеже злочинце и мере васпитне које би служиле за кривце који су мање опасни за друштво, али којих има много више него првих.

Позитивисте постављају принцип да се друштво има заштитити према сваком ко наруши правни ред. Према томе се оно има заштитити и против оних који због умних или душевних неспособности по закону не би били одговорни, те би се интернирањем у зато одређене заводе или на који други начи имали од друштва отклонити.

Принцип дакле од кога се ни у ком случају не сме отступити јесте, да се против сваког који је дошао у опреку са кривичним законом, имају одговарајуће мере применити. Међутим по теорији класичне школе овака потпуна заштита друштва не може да се изведе.

Позитивисте наводе против казне — одмазде ово: Мере безбедности нису освете, нити су казне по принципу „зло за зло“, али су и мере безбедности у једном ширем смислу казна; јер било да се кривац ставља у завод за васпитање, било за одбрану друштва и т. д., ипак се дотично лице лишава слободе или другог каквог правног добра, те је зато и она у ширем смислу речи казна.

Одмазда је — веле позитивисте — штетна по друштво и по кривца. Кривац је издржао казну, али се враћа у друштво као зликовац, јер је главно било да испашта моралну грешку. Када се казна одмерила, држала се у виду тежина кривичног дела уместо да се испитивала личност кривца и околности у којима је дело почињено.

По принципима позитивиста држи се у виду владање зликовца пре, за време и после казне. Ово је изгубила из вида класична школа.

У велику погрешку уписују позитивисте својим противницима то да казнене ставке одређују у строго одмереном року и тврде, да нема таквог судије, који може у напред да одреди тачан рок, унутар којег ће се зликовац поправити, а међутим оно што се против кривца предузима служи баш томе, да се за то време кривац способним учини да се у друштво врати. Као што ни лекар не може са тачношћу да одреди рок болести, тако ни судија не може унапред да одреди оно време које ће потребно бити да се кривац упути на редован живот. Не сме се дакле унапред означити рок казне већ упућујући кривца и мотрећи на његово владање пустиће се кривац натраг у друштво тек онда када буде довољно обучен, упућен и када докаже да ће се умети прилагодити друштвеном реду и раду.

Из овога произлази — веле позитивисте — да се на индивидуалитет кривца има нарочита пажња обратити, има се у виду држати зашто је дошао у сукоб са законом, има се испитати његов предживот и, као што смо горе навели, његово владање за време казне.

(Наставиће се).

ДР. ВЛАДИМИР БЕЛАЈЧИЋ:

Правосудне прилике на подручју Новосадског Окружног Суда.

II.

Правосуђе има две своје компоненте: закон (материјално и формално право) и судију који је позван да га примењује. Од вредности и квалитета тих компонената овиси и вредност и квалитет њихове резултанте — правосуђа.

Судови, по речи народа, „деле“ и „кроје“ правду. Основна је њихова функција, дакле, да, штитећи правни поредак и изричући санкцију и репарацију за њихово нарушавање, дају задовољштину повређеном правном и моралном осећају народа и, снажећи и развијајући на тај начин правну и моралну свест његову, одржавају и учвршћују саме темеље, на којима почива у држави организована људска заједница по оној „*Justitia fundamentum regni*“.

Овај свој главни задатак може правосуђе да испуњава само онда, ако пре свега сам правни поредак, који су судови позвани да штите, одговара правној и етичкој свести народа, ако су закони, које судови

имају да примењују, у хармонији са правним схватањем народа; ако одговарају економским, социјалним и културним потребама његовим; ако су логични, јасни и прецизни и омогућавају доследну и јединствену примену, једном речи ако су савремени и на јасан начин изражена збиљска „општа воља“, како Дербург назива објективно право.

Данашње правно стање у Војводини у многим погледу не одговара овом основном постулату.

После Ослобођења, по закључку Велике Народне Скупштине у Новом Саду, остали су у Војводини у крепости сви ранији закони и све наредбе, сем оних који су уперени против народности, док се не изврши изједначење закона у целој држави односно док се не замене другима. У време кад је тај закључак створен веровало се да ће до тога убрзо доћи, и у том очекивању нису предузимане готово никакве мере, да се ти мађарски закони и наредбе прилагоде и саобразе новим приликама политичким, националним, социјалним и економским, па је тако, по закону инерције, и поред из темеља промењених прилика са правног гледишта готово све остало по старом. Војводина није уопште имала ни органа, који би припремио и израдио потребне реформе у њезином правном систему, јер одсек за Војводину у Министарству Правде ни по своје персоналном саставу ни по својој организацији није за тај посао био дорастао; а Апелациони Суд односно његово Председништво, недовољно дотиран са радним силама, није доспевао да посвршава ни свој редовни правосудни рад те је запао у страховите заостатке. Народна Скупштина пак изгубила се и истрошила у јаловим политичким борбама и, сем неколико на дохват и без система убачених чланова у Финансијским Закономима, није стигла ни да мисли на правосудне реформе у Војводини, које би и онако имале да важе само до изједначења законодавства у целој Краљевини.

И тако је дошло до тога, да су још и данас, у десетој години после Ослобођења, у Војводини остали у крепости и такви закони и наредбе, који су били донесени само за изузетне ратне прилике и који су у тријанонској, послератној Мађарској већ давно укинута, јер им је престао *raison d' être*. Примера ради само спомињемо овде Наредбу мађарског Министра Председника од 29. децембра 1914. Бр. 9420/1914. у погледу исплате дугова, уговорених у златној валути крунске вредности, која је издата на основу овлашћења §-а 16. зак. чл. III/1912. а која је у Мађарској већ 1922. год. стављена ван крепости, док је код нас у Војводини још увек позитивно право (пресуда Касационог Суда Б. Одељења у Н. Саду Бр. 7/37—1927. од 15. фебруара 1927).

Валоризација свота, које су означене у грађанском парничном поступку, извршеном поступку, казним законима и кривичном по-

ступку извршена је чланом 57. Закона о буџетским дванајестинама за месеце август—новембар 1925 год. на непотпун и сакат начин, тако да су примерице новчане казне и глобе у казеном закону, кривичном и грађанском парничном поступку, као и у зак. чл. VIII/1871. (дисциплинске казне), остале невалоризирани, као и она одредба §-а 58. к. з., да се приликом претварања новчане казне у казну лишења слободе има рачунати 2—20 динара за један дан.

Потпуна анархија влада у погледу тарифе судских извршилаца, јер поменути чл. 57. Закона о буџетским дванајестинама за месеце август—новембар 1925. уопште не спомиње Зак. чл. I/1871 и IX/1875., као ни Наредбе Мин. Правде Бр. 31.158/1891. односно Бр. 2633/1917. и Бр. 40.000/1917., а само неки судови га *per analogiam* примењују и на своте, наведене у потоњима, тако да и на том подручју влада потпуна правна несигурност и самовоља, која не само да руши углед правосуђа него и тешко оштећује материјалне интересе странака.

Питање валоризације у приватно-правним одношајима није тако рећи уопште ни начето.

Многи законски прописи (на пр. §§ 81, 82 и 85 ал. 3. зак. чл. IV/1912) уопште се не примењују, иако су још увек у крепости.

Правну несигурност у Војводини повећавају још и многе друге околности. Тако, пре свега, има још увек законских чланака и министарских наредба, које ни до данашњег дана нису са мађарског преведене на службени језик, тако да им је садржај неприступачан претежном делу судија у Војводини, који не владају мађарским језиком (на подручју Новосадског Округног Суда од 36 судија само шесторица знају мађарски). Многи преводи, па чак и они у службеном издању (на пр. грађански парнични поступак), погрешни су, нетачни и мањкави, а на основу њихових текстова претежни део војвођанских судија, доносе своје пресуде и своја решења! Било је случајева, да је судија, позват на одговорност због грубе повреде закона, у своме изјашњењу као оправдање навео, да закон није преведен са мађарског на службени језик, а он да није дужан да зна мађарски!

Доста су чести случајеви, да судије : од Среских и Округних Судова, који су дошли у Војводину са правног подручја аустријског грађанског законика, јер су им мађарске збирке решидаба и мађарски учебници неприступачни, уместо мађарског приватног права примењују прописе аустријског грађанског законика само што, уместо да цитирају одговарајући параграф, наведу стереотипни израз: „правно је правило . . .“ А има и таквих, који, не познавајући мађарско приватно право, „правна правила“ сами фабрикују.

Управо је неразумљиво, како су се могли у Војводини оставити у крепости мађарски закони и наредбе, а да се није постарало за њихов аутентичан превод на службени језик, иако је одмах од почетка морало бити јасно, да ће их имати примењивати и такви судије (и то у претежном делу), који не владају мађарским језиком.

Правну несигурност у Војводини повећава нарочито и то, што су много српски закони проширени на Војводину односно што су донети специјални закони за целу Краљевину, који се могу врло тешко или никако укопчати у систем правних прописа, који су у Војводини остали у важности из мађарских времена, тако да њихова примена постаје или уопште немогућа или у великој мери несигурна и произвољна. Овде имамо у виду у првом реду Закон о таксама и Таксени Правилник, који, скројени за правне прилике у Србији, у многима својим одредбама никако не одговарају војвођанском праву, као што ни метак српске брзометке не иде у пушку манлихерку. Мислимо овде и на Закон о штампи, који је и иначе један од легислативно-технички најлошијих Закона, а чија примена управо од Суда до Суда варира.

По изједначења законодавства у целој Краљевини, на које ћемо по свој прилици још доста дуго чекати, нема изгледа да ће се све наведене запрехе правилном развитуку и побољшању војвођанског правосуђа потпуно уклонити и његова прва компонента — закон — у задовољавајућој мери поправити.

Остаје нам да расмотримо и другу његову компоненту-судију. Но о том у следећем броју.

Др. БУРА ТАБАКОВИЋ

Нешто о трговачком стечају

Циљеви су приватно-правних норми заштита и уважање привредних интереса. Чак и при регулисању етичних вредности, — на пример брачног одношаја, — правно регулисање наступа с обзиром на привредне интересе, који могу потећи из ових етичних одношаја.

Привредне интересе хоће да регулише дакле и стечајни закон. Наиме интересе, које имају веровници према њихову презадуженом дужнику, у погледу имања истог; хоће да омогући потпуну или делимичну намиру веровника, а то на основу подједнаког просуђивања интереса.

Пракса је међутим показала, да подједнако просуђивање веровничких интереса и намира ових значи у највећем броју случајева само то, да једнако остају веровници потпуно ненамирени, и једнако не добију из имовине презадуженог.

Но узрок овог неуспеха никако не лежи у манама поступка, или у старатељима, који имају спровести ту принудну ликвидацију, него је неповољан успех природна последица сваког поступка, који се има спровести у, по могућности, брзом темпу, и који, док с једне стране захтева укупне радове које захтева и својевољна једна ликвидација, која се спроведе мирно кроз много година, — с друге стране, услед краткоће расположивог времена, не може да искористи конјуктуре тако, да док с једне стране уновчење масе наступа често уз најнезгодније прилике, с друге стране има да сноси поступак исте, чак и још умножене терете, које сноси и свака својевољно спроведена ликвидација.

Међусобно подједнако просуђивање и подједнака намира веровника захтева, да буде реституирано стечајној маси све то, до чега су дошли веровници у времену, када су већ постојали стечајни услови.

Покрећу се дакле побојне парнице.

А шта је резултат ових парница? Могу се исте изгубити и добити. Ако изгуби исте старатељ масе, имају се платити из масе знатне пристојбе, с којима су скопчане те парнице, трошкови противне странке, и трошкови старатеља, да скоро потпуно исцрпљују масу, која би служила за намиру веровника. Ако пак успе старатељ са таквим његовим парницама, повишење се стечајне масе постиже само с тим, да се одузме од веровника, што је тај од дужника на основу својег фактичног и оправданог права већ примио, и једаред већ намирен веровник биће упућен, да се задовољи са намиром рго quota, која ће квота предвидиво бити — ништа (0)! Јер по данашњем стечајном поступку може се већ резултатом сматрати, ако могу до својих потраживања доћи барем веровници I. реда. А једва бих и могао замислити поступак, који би једноставнији био, који би захтевао мањег трошка и мањег рада, и могао да покаже боље резултате, него данашњи.

Баш зато, пошто се већ испоставило, да стечајни поступак не може да постигне природни свој циљ, за који је створен био, појављује се питање, да ли се у опште показује потребним одржање те правне институције.

Ако већ на пример § 437. француског трговачког закона познаје само институцију трговачког стечаја, само један даљи корак би требао, да се одстрани из оквира правног регулисања и тај стечај.

Ако нема стечајног поступка, могу доћи до својих потраживања барем неколицина од веровника: ти, који су у својим пословима опрезнији и брижљивији били. Но ако се одржава стечајни поступак, имају натраг вратити што су добили и ови брижљивији веровници. А за правично се не може узети, када се лиши когод онога, на што је

фактично право имао, а то са паролом једнаког просуђивања, које је једнако просуђивање међутим, као што је то пракса у небројеним случајевима већ показала, само фикција, јер практично значи, да ће веровници једнако добити — ништа. А још увек је боље, ако до својих потраживања дођу неколицина од веровника, него ниједан.

Без стечајног поступка били би веровници приморани на већу брижљивост; тражили би при вересијама осигурања, и тражили би уважења својих потраживања још у згодном времену. Против евентуалне злонамере пак дужника могао би осим односећих се наређења цивилног права заштиту да пружи кривични закон са својим у заштиту веровника већ постојећим, као и даљим наређењима, с којима би исти могао евентуално надопуњен бити.

Положај се веровника никако не би погоршао ни у случају, да се елиминира стечајни поступак, јер веровник, ако није могао доћи до свог потраживања, може увек да тражи нове наставне оврхе, као што може то да учини и након довршења стечајног поступка, који се довршио са негативним резултатом.

Дотле, међутим, док постоји стечајни поступак и стечајни закон, не може бити на одмет ни најскромнија радња, која тежи да расветли извесне појмове закона, као што намеравам у овом мом малом чланку своје мишљење да дам у питању трговачког стечаја.

Одређујући стечај, суд у свом решењу не назначује карактер одређеног стечаја, а карактер истога је међутим у целом поступку од великог значаја.

Разликује се наиме већ у погледу материјалних предуслова трговачки стечај од обичног, а разликује се тај од обичног стечаја и у погледу услова за побојне парнице, као што се разликује и у погледу кривичних последица, с којима може стечај скопчан бити.

По §-у 241. стечајног закона може се трговачки стечај одредити само против трговаца и трговачких друштава.

А против ових се може исти одредити не само онда, ако је утврђена презадуженост дотичног лица, него већ и онда, ако је исто обуставило своја плаћања, што више, ту околност ради отварања стечаја дужно је дотично лице неопходно само пријавити суду.

Моменат је међутим обустављања плаћања од одлучног значаја и код побојних парница. Основ је наиме код ових парница не време предаје молбе ради отварања стечаја, него већ моменат обустављања плаћања.

Пошто се пак у стечајном поступку у гомили воде побојне парнице, којима је циљ, да повећају масу и омогуће победу начела

једнаког просуђивања интереса веровника, а ове су парнице скопчане са великим трошковима, који могу у случају неуспеха јако оптеретити, ако чак и не потпуно исцрпити стечајну масу, — свакако је добро већ у напред знати, да ли је одређени стечај обичан или трговачки.

Имајући старатељ масе правно мишљење, да је одређен стечај трговачки, напашиће укупне послове презадуженог, склопљене у року од 6 месеци, рачунајући тај рок од дана отварања стечаја. Но ако би било мишљење поступајућег суда, да је одређени стечај обичан стечај, он ће одбити укупне тужбе, којима се тражи стављање ван крепости оних послова, које је презадужени склопио пре него шта је предата молба ради отварања стечаја. И тако, уместо повећања масе, резултатом ће се показати напротив знатно смањивање исте, услед овим парницама насталих трошкова.

А када је одређени стечај трговачки?

По већ споменутом §-у трговачки је стечај сваки, одређен против трговачких друштава и против трговаца.

Хоћу овде да говорим само о трговцима.

Но међутим, ко је трговац?

По §-у 3. трговачког закона, трговцем се има сматрати ко се у властито име бави трговачким пословима као обртом. Ирелевантно је, да ли на велико или на мало, да ли је убележен у трговачки регистар или пак не. У погледу материјалних захтева појма трговца тражи се само то, да буду обављани послови трговачки, (трг. зак. §§-и 258-261) и да буду обртимице обављани.

По §-у 3. дакле трг. законика трговцем се имају сматрати и пиљари и кућарци тако, да би стечај, одређен против ових, имао се по овој дефиницији трговца сматрати трговачким стечајем.

Мишљења сам међутим, да би погрешно било такво квалификовање стечаја, који је и против ових одређен.

По пројекту нашег стечајног закона могао се трговачки стечај одредити само против „убележених“ трговаца.

Из пројекта се закона види већ дакле, да је тенденција била, да се трговачки стечај допусти само против већих трговаца, за које постоји дужност убележења у трговачки регистар, и који су овој својој дужности и удовољили. А по пројекту закона већ, никако се није могао одредити трговачки стечај против лица, која по §-у 5. трговачког закона, немајући дужност убележења у трговачки регистар, нису ни могла то да учине.

По овом првобитном стилизирању закона, међутим, у бољи би положај дошли према онима, који су — имајући дужност убележења, —

овој својој дужности и удовољили, — они, који су пропустили испуњење те њима по закону прописане дужности. А то већ законодавац никако није хтео, те је из овог разлога, приликом расправљања пројекта закона изостављена била реч „убележен“ тако, да би се по буквалном саставу односног наређења коначно примљеног текста закона могао сада одредити трговачки стечај и против неубележеног трговца.

Но моје је мишљење, да се има разликовати између неубележеног и неубележеног трговца; и трговачки се стечај може одредити само против таквог неубележеног трговца, који би се по закону имао да убележи, а то учинио није.

Поткрепљује ово моје мишљење првобитни текст закона, по којем се трговачки стечај односи само на „убележене“ трговце, и разлог, из којег се реч „убележен“ изоставила из коначног текста закона.

Још даље је ишла судска пракса, заузимајући становиште, да се трговачки стечај може одредити само против убележених трговаца. По мишљењу Дра Лауша Крָалика (*A csődtörvény*, страна 516.) може се одлука Кр. Курије од 12. априла 1882. год. број 210 с којом је то изречено, образложити са правно-техничким разлозима, јер би отварање стечаја јако отежавала околност, ако би се у сваком случају имало решавати у питању, да ли је презадужено лице трговац, или пак не, имајући у виду лабилну дефиницију трговца трговачког законика.

Курија међутим ову своју одлуку мотивише и са другим зачелом §-а 341. стечајног законика, по коме се стечај може одредити и против већ брисаних фирма, и то у року од године дана; из овог законског прописа следи, да је требало да буде дотична фирма претходно убележена.

Опетују ово становиште Курије и куријална решења број 422/1885, 464/1889, 5922/1898, 1244/1900, 2120/1900 и 4722/1900, док решавају ово питање у противном смислу одлуке Курије број 1456/1895, 133/1898, 978/1897 и 660/1900. Факат је међутим, да Др. Лајош Крָалик у свом године 1904. издатом Стечајном Законику из колебиве те праксе Курије вуче закључак, да Курија тумачи §. 241. стечајног закона тако, да се трговачки стечај може одредити само против „убележеног“ трговца.

И ако не могу ићи све до конклузије, до које су дошли бивши виши судови наши, ипак сматрам немогућим, да се трговачки стечај одреди против пиљара и кућарца и малих обртника.

По §-у 5. трг. закона на ове се не односе наређења трговачког законика, која ће тичу трговачких твртка, књига и прокура, те се немају ни убележити у трговачки регистар. (§. 16.)

При становишту, да се може одредити трговачки стечај и против ових непотпуних трговаца, настала би контрадикција, да се трговачки

стечај има одредити против појединог пиљара, а не би се могао одредити против више пиљара, удружених ради обављања својих таквих послова у једном удружењу, јер удружења њихова по §-у 5. трг. законика нису трговачка друштва, а по §-у 241. стечајног закона трговачки стечај се може одредити само против трговачких друштава.

По §-у 16. трг. законика трговац, који спада под дужност убележења, све док се не обави његов упис, нема права, која установљује у корист трговца трговачки закон, а на супрот, у смислу трговачког закона је одговоран за своје трговачке обавезе.

Пошто пак је стечајни закон надопуњујући део трговачког законика, (у француском трговачком законнику на пример изричито само један део — трећи део, — трговачког закона), може се споменути §. 16. трговачког законика са интерпретацијом екстензивом тако тумачити, да одговарају њиховим обавезама и у погледу стечајних права и дужности по наређењима стечајног закона, која се односе на трговачки стечај само они трговци са дужношћу убележења, који овој својој дужности нису удовољили; а већ никако и они, који ту дужност нису ни имали.

Но не би било ни праведно оптеретити мале трговце са свима теретним наређењима трговачког законика и законика, који надопуњују тај закон, док су с друге стране искључени из повластица, које пружа закон само за веће трговце.

Исто тако, само на убележене се трговце односе, односно само на такве, који имају дужност вођења књига, и по тачци 4. §-а 414. и тачкама 2. и 3. §-а 416. кривичног закона предвиђена казнена наређења.

Реасумирајући дакле све до сада изнето, моје је становиште, да се може одредити трговачки стечај и против неубележеног трговца, но само у случају, ако припада овом дужност убележења своје фирме, (Vollkaufmann), а не може се већ одредити против малих трговаца (Minderkaufmann), назначених у §-у 5. трговачког законика, против којих се може одредити само обичан стечај.

Поткрепљује ово моје мишљење пројект стечајног закона, који је познавао институцију трговачког стечаја само против „убележених“ трговаца;

не обара исто околност, да је из коначног текста изостављена реч „убележен“, јер је закон с тим хтео само да избегне, да дођу према трговцима, који су по закону поступили у бољи положај они трговци, који нису удовољили својој дужности убележења;

поткрепљује вишесудска пракса, која је превазилазећи и горње моје мишљење, заузела не једаред становиште, да се трговачки стечај може одредити само против „убележених“ трговаца;

поткрепљује, да се на основу противног становишта могао одредити трговачки стечај против пиљара и кућарца, а не би се могао већ одредити тај против удружења истих, која су удружења међутим свакако јача привредна лица, него појединци;

поткрепљује правни осећај, који не може дозвољавати, да се искључе из повластица закона привредно слабија лица, док се захтева од њих све, што се захтева од јачих, и најзад

поткрепљују и наређења кривичног законика, која кажњавају са строгим казним последицама само убележене трговце, односно трговце, који имају дужности, прописане за убележене трговце.

Било би наравно једноставније признати трговачким стечајевима само стечаје, одређене против убележених трговаца, јер се тај карактер може лако утврдити са изводом из трговачког регистра.

Теже је већ утврђење карактера трговачког стечаја на основу тога, да је презадужено лице трговац у смислу §-а 3. трг. закона, будући да је дефиниција закона лабилна, те би се могло у сваком случају само са истраживањем утврдити, да ли постоје у закону предвиђени критерији појма трговца.

Најтеже је пак разврстати стечајеве у врсту трговачког или обичног стечаја на основу §§-а 3 плус 5 трг. законика, пошто се придружује тешкоћи квалификовања трговцем и тешкоћа утврђења обима трговачке радње.

Но разматрајући питање трговачког и обичног стечаја не са правно-техничког, него само са чистог правног гледишта, не могу улогу играти правно-техничке тешкоће, будући да је друго академско рашчишћавање правних појмова, а друго спровађање у праксу рашчишћених материјално-правних начела.

Немајући дакле трговачког стечаја према лицима, назначеним у §-у 5. трговачког законика, против ових се може стечај одредити само уз услове обичног стечаја, а у погледу побојних парница, које ће у таквим случајевима покренуте бити, за парницу ће основ бити не знање обустављања плаћања, него само знање о предаји молбе ради отварања стечаја.

Историјски преглед развитака правног посла осигурања

Историју правног посла осигурања делимо на четири доба и то : а) старо доба, б) доба развитака поморског осигурања до настанка модерних осигуравајућих подuzeћа т. ј. од XIV. века до XVIII. века, в) доба настанка осигуравајућих друштава, које траје цело осамнајсто столеће и г) доба које почиње деветнајстог столећа и траје до данас, у коме се правни посао осигурања потпуно развија све до социјалног осигурања.

СТАРО ДОБА

У том добу налазимо једино на трагове посла осигурања, из којих се може закључити, да су људи већ и у најпримитивнијем облику друштеног живота имали смисао узајамне помоћи. Тај смисао узајамне помоћи налазимо већ у оно доба, када је породица била јединствена заједница људског друштвеног живота, а носи карактер установе, која није функционисала само случајно него систематски свагда, када је поједине људе задесила несрећа. Ове примитивне установе личиле су осигурању и носиле су у себи корен данашњег правног посла осигурања.

Ови примитивни облици правног посла осигурања ишли су за време природне привреде на то, да реше проблем, како да се осигурају најелементарније потребе појединих људи за будућност. У томе правцу водило је људе убеђење, да изолирани човек није у стању осигурати потребе у такој мери, како је то могуће у оквиру велике породице у којој многобројни чланови исте стоје пред истим потребама, те који путем сарадње осигуравају набавку сваковрсних потреба заједнице. У погледу овога осигурања заједничких потреба сваки поједини члан заједнице имао је обавезе, које су се састојале из рада појединца у корист заједнице.

Људи, којима је претила заједничка опасност, удружили су се у неку врсту задруге, чији су чланови обећали односно осигурати један другоме заједничку помоћ, између осталог и на тај начин, што су путем обичних уплата створили заједнички фонд за одштету, из кога су покривали штете. Ово осигурање сваковрсних потреба без сумње

Извори: Dr. Paul Moldenhauer, Das Versicherungswesen.
 Alfred Manes, Versicherungswesen.
 Alfred Manes, Versicherungslexicon.
 Wilhelm Roscher, Volkswirtschaft.
 Dr. Gellér Samu, A biztosítási jog kézikönyve
 Dr. Rósa Ferencz, A magyar bist. törv. magyarázata.

је носило у себи корен осигурања ренте односно осигурање живота. У овоме се објективисао смисао узајамне помоћи у формули: један за све, сви за једнога.

Али узајамна помоћ није нашла свога израза само у тој широкој форми осигурања опште егзистенције, него се проширила и на специјалне гране живота са посебним обзиром на то, да је и у старо доба већ постојао врло развијен трговачки живот, у коме је, с једне стране општа опасност, а с друге стране повишена опасност у погледу појединих имовинских предмета развијала у људима смисао специјалних установа осигурања.

Стари индијски јавни живот већ је познавао установу зајма и камате. Веровник, који је дужнику дао зајам зарачунао је 5% камате. Но овај каматњак платио је само онај дужник, који је седео код куће и кога је веровник стално видео пред собом. Онај дужник, међутим, који је путовао по дивљим крајевима или преко велике шуме, морао је плаћати већи каматњак, пошто је опасност од дивљих зверова и опасност од разбојника у шуми поред животне опасности дужникове значило и имовинску опасност за веровника. Ако је пак тај дужник путовао морем, онда се та опасност још повисила, услед чега је дужник морао плаћати четвороструки каматњак т. ј. 20%, пошто је у таком случају опасност за веровника била још већа. Ове су установе староиндијског јавног живота имале већ у себи карактер осигурања.

У старој Палестини су створили ослари (гоничи магараца) заједницу, која је већ имала карактер задруге. Ови су ослари примали отпрему особа и робе, а десило се више пута, да су их напали на путу отпреме зверови и разбојници, те су том приликом магарци или погинули или су их отерали разбојници. У заједници тих ослара дошло је до споразума, да ће заједница надокнадити штету, ако једном или другом на овакав начин магарац нестане.

У разним крајевима Мале Азије споразумели су се путници каравана против заједничке опасности на тај начин, да ће заједнички подносити штету, која их буде на путу задесила. Важна је околност да је заједничка опасност већ у старо доба објективисала најплеменитији човечански осећај: човечанску солидарност.

У Грчкој је установа „*Koinonie*“ већ у старо доба на задружном темељу неутрализовала штету, која је настала током морске пловидбе. Трговци и путници, који су били заинтересовани путем пловидбе или поморске отпреме направили су заједницу у погледу опасности, која се могла десити лађи и узајамно су се обвезали, да ће штету заједнички сносити. Али у Грчкој су се споразумели у погледу заједничке надокнаде настале штете не само они, који су непосредно били заин-

тересовани услед заједничке опасности, него се нашло трговаца предузимача, који су самостално примили на себе надокнаду случајних штета, ако су добили за преузимање тога ризика једну новчану противуслугу. Тако се нашло трговаца који су за редовну премију надокнадили штету онима, који су држали робове, а којима је настала штета на тај начин, што им је роб побегао.

Код старих Римљана основали су нижи војнички чиновници заједницу у коју су вршили сталне уплате. За ову редовну уплату добили су од заједнице одговарајућу одштетну своту, ако су случајно били премештени у други гарнизон, у коме случају им је надокнађен трошак селидбе и путовања. Осим те заједнице постојала је и *Collegia tenuiorum*, која је у другим случајевима општег живота надокнадила штету члановима, који су вршили уплате или једанпут за свагда, или месечне редовно. Ове су установе већ имале карактер осигурања. *Collegia tenuiorum* нарочито личи данашњим посмртним друштвима, пошто су поред другог ризика у првом реду осигурали члановима пристојну сахрану. Из првог столећа после Христа преостала су правила једне такве заједнице.

Из врло развијеног трговачког живота старог доба у првом је реду установа поморског зајма (*Foenus nauticum*) стојала најближе установи осигурања. У томе су послу имали улогу с једне стране трговац који је лиферовао робу преко мора, а с друге стране подузимач, који је на ту робу још пре отпреме дао трговцу зајам. Роба је сачињавала залог зајма. Пошто се у таком случају радило о опасности на мору, трговац је обећао виши каматњак зајмодавцу, који је виши каматњак, међутим, био платив само онда, ако је отпрема успела. Ако је роба на мору пропала, онда је зајмодавац изгубио свој новац. Ако је пак роба стигла на одређено место, зајмодавац је добио на свој новац уговорени већи каматњак. У овоме случају већ можемо говорити о једној врсти правног посла осигурања, пошто ризик додуше није разделен, но ипак је пренет на другога.

Већ из овог нацрта произлази, да су људи већ у старо доба упознали могућност одбране, како против сувоземне тако и против поморске опасности. Ова је одбрана осигурана путем људске солидарне заједнице. Сувоземна опасност произлазила је из општих тешкоћа дневног живота, а поморска је имала као извор већ шири трговачки промет, који је постојао између разних народа из њихових развијених одношаја трампе.

Ове слабе трагове и примитивне установе правног посла осигурања поништила је одједном у старо доба сеоба народа.

Станко Белеслијин.

Може ли активан судија бити члан изабраног суда

Силне промене, које је у друштву изазвао дуги и тешки рат, и послератне беде и невоље из основа изменуле су начин живота човека, а те околности изменуле су и менталитет човека и менталитет целога друштва. О чему смо до рата мислили да је немогуће, на то смо се за време рата навикли и почели смо веровати, да је то нешто сасвим природно. Услед тих јаких промена сретамо се са таким појавама, које до рата нисмо виђали.

Неке од тих појава повољно утичу и на човека и на друштво; неке пак не само да утичу неповољно и на човека и на цело друштво, него управо воде дезорганизацији наших појединих институција и тако деструктивно утичу на нашу и онако још лабаву консолидацију. Једна од таквих појава је и она, да се и активне судије примају за чланове изабраног суда.

До рата и за време рата на територији Војводине није било ни једног случаја, да је активан судија био члан изабраног суда и то из врло простог разлога, јер то забрањују позитивни закони, који су на територији Војводине на снази. Као што смо рекли, до слома код нас није било ни једног таког случаја и тако је и та појава наша послератна тековина.

После рата на свима пољима нашега друштвеног живота, сретамо се са разним конјектурама. Није било конјектура само на пољу привреде, индустрије, трговине и у политици. Било је конјектура и у државним надлештвима. И та појава је последица послератних конјектура.

Али што се могло догађати за време рата и непосредно после рата, то се већ данас не би могло и не би смело догађати. Што се могло трпети до рата и непосредно после рата, то се већ данас не сме и не може трпети. Баш из тих разлога држимо, да је крајње време, да се то питање темељно и радикално рашчисти.

Организацију и круг рада изабраног суда на територији Војводине нормира 19. натпис првог законског чланка из 1911. године. Тај смо закон наследили још из мађарског режима и тако решавајући то актуелно питање држаћемо се строго прописа тога закона и свих оних закона, који су са тим законом у каузалној вези, а још су и данас на територији Војводине на снази.

Судија по прописима 8. §-а IV. зак чланка из 1869. године не може бити народни посланик; не може бити посредник; не може бити какав други било државни било самоуправни чиновник, било да је тај његов други положај скопчан са наградом било да је бесплатан; не може се бавити ни трговином, ни индустријом, ни другим каквим занимањем, које није у складу са његовом судијском независношћу или које би га занимање спречавало у вршењу његове званичне дужности. Судија према томе по јасном наређењу позитивног закона својим радом не сме себе довести у такав положај, који би са његовим судијским положајем био инкопатибилан. Судија не може бити ни уредник, ни власник, ни издавалац каквог листа. Има ипак један изузетак. Судија по прописима 40. §-а XVII. зак. чланка из 1891. године једино може бити доцент на универзитету и за тај свој рад може примати и награду од државе.

Судија по прописима 9. §-а IV. зак. чланка из 1869. године не може примати ни пензију, ни награду, ни плату од приватних странака, и ако је пре свога наименовања за судију стекао права на такве бенефиције, мора их се одрећи пре него што заузме свој судијски положај.

По последњем раставку 776. §-а првог законског чланка из 1911 године чланови изабраног суда имају права на награду. Ту награду плаћају странке, које су се писменим уговором обвезале, да ће изабрани суд решити њихову парницу, и које су чланове изабраног суда именовале.

Положај изабраног судије према томе скопчан је са наградом; ту награду плаћају приватне странке, а прописи 9. §-а IV. зак. чланка из 1869. године изреком забрањују активном судији, да сме примати награду од приватних странака и тако, да и не постоје други разлози већ та једна околност искључује могућност, да активан судија сме и може бити члан изабраног суда.

Наше законодавство баш из тога разлога, што судија нема могућности, да својим приватним радом што заради и што је тако искључиво улућен на своју судијску плату, дало је судијама судијски додатак, који се судијама и у пензију рачуна. Судија према томе добија од државе сталну одштету баш зато, што не може имати приватне зараде.

Судија по јасном наређењу позитивног закона у једно исто време не може уживати и од државе судијски додатак и примати од приватних странака награду, јер те две награде једна другу искључују и тако, ако судија мора бирати између те две награде, по јасним прописима позитивног закона мора изабрати судијски додатак или се мора

одрећи свога судијског положаја. Бар то је позитивно право на територији Војводине; а активан судија мора респектовати и поштовати позитивно право.

Судија пак примајући од државе судијски додатак и примајући у исто време за свој рад награду од приватних странака, долази у неугодан положај и према држави и према друштву и према приватним странкама.

Активан судија таким поступцима уноси у друштво непромишљено а можда и нехотице такве појмове, који и на појединца и на целину могу неповољно утецати, а судија је дужан, да се тога клони и тако и та важна околност искључује могућност, да судија сме бити члан изабраног суда.

Активан судија по прописима 8. §-а IV. зак. чланка из 1869. године не може се бавити таким послом, који није у складу са његовом судијском независношћу и који би га посао могао спречавати у вршењу његове званичне дужности.

Као што смо већ доказали, положај изабраног судије скопчан је са наградом; ту награду плаћају приватне странке; а свака исплаћена награда доводи човека у морално зависан положај према оној странци која награду даје. А морално зависан одношај искључује потребну објективност.

И така странка може имати парницу пред редовним судовима и тако је евидентно, да положај изабраног судије може угрожавати и судијску независност; а то се не сме трпети.

Код наших виших судова потпуно је спроведена диференцијација судија. Неке судије баве се искључиво казним стварима; а неке искључиво цивилним стварима. Сумњам, да има и један виши судија, који се бави и једном и другом граном правосуђа. И тај начин рада показао се изврсним.

Неки од наших судија таком дугом праксом подигли су се на завидну висину и баш таким радом стекли су поверење широких маса.

Али свака диференцијација рада ствара и једностраност и тако и она има и својих добрих и својих рђавих страна. Додуше и то је истина, да се самом праксом не стиче солидно знање, али је тачно, да се дугом праксом стиче потребна рутина. А за сваки рад па и за судијски рад потребна је извесна рутина.

И парнице, које су текле пред изабраним судом, у извесним случајевима могу доћи пред редован суд. Како је код нашега највишег суда број судија мал, долазимо у тај неугодан положај, да у грађанским парницама због искључивости ових судија, који су били чланови изабраног суда, морају да суде криминалисте; а та околност

евентуално сасвим неоправдано може у странци да пробуди неповерење у правичност пресуде највишег суда. Та околност пак не може имати добар утацај на развитак нашега правосуђа и на консолидацију нашега друштва.

Али ако тај разлог није ни тачан, активан судија ипак не може бити члан изабраног суда, јер баш прописи тога параграфа то забрањују. Прописи тога параграфа забрањују активном судији, да се бави таким пословима, који би га могли спречавати у вршењу његове званичне дужности. Како пак положај изабраног судије може да спречава активног судију у вршењу његове дужности, јер у решавању оних парница, у којима је као члан изабраног суда већ учествовао, пред редовним судом не може учествовати и тако је јасно, да активан судија не може и не сме бити члан изабраног суда.

Закон о организацији изабраног суда даје среском и окружном суду велики утецај на рад изабраног суда. Даје им право, да решавају о моралним особинама и материјалним интересима чланова изабраног суда, дакле евентуално и највиших судија и тако виши судија положајем изабраног судије може да подпадне под дисциплинску власт нижег судије; а то је и нелогично и неприродно.

Свака странка по прописима 774. §-а првог законског чланка из 1911. године може тражити, да се изабрани судија искључи из суђења из разлога који су наведени у 59. и 61. §-у тога закона. А 61. § тога закона вели, има се искључити из суђења и онај судија, у чију би се исправност у тој ствари могло посумњати; а по пропису последњег раставка 774. §-а и 787. §-а тога закона о томе питању може решавати само срески или окружни суд.

Као што смо већ рекли, чланови изабраног суда имају право и на награду. Ту награду досуђује сам изабрани суд; али свака странка против тога решења по прописима 776. §-а већ поменутог закона може се жалити редовном суду; а по прописима 787. §-а тога закона тај редован суд може бити или срески или окружни суд и тако својом непажњом и својом кривицом долазимо у тај неугодан положај, да нижи судија може мењати решење виших судија и како та решења могу да тангирају и моралне особине и материјалне интересе виших судија, јасно је да тиме доводимо у опасност судијску независност и виших и нижих судија. Судијска независност је тешка друштвена тековина и баш из тога разлога према њој мора бити свако нарочито пажљив.

Ако изабрани судија у опће неће да врши своју дужност или се са вршењем своје дужности закашњава, редован суд по прописима 779. §-а споменутог закона на молбу ма које странке а после са-

слушања и странке и изабраног судије може таког судију казнити са 20.000 динара глобе; и тај редован суд по закону може бити или срески или окружни суд.

Нижи суд по тачним и јасним прописима позитивна права стиче дисциплинску и казнену власт над вишим судијама, а тај неприродни положај не само да се противи општим и основним правним принципима и да деструктивно утиче на судску дисциплину, него угрожава и судијску независност, а ми држимо, да то нико неће и не жели.

По 2. тачци 784. §-а грађ. пар. поступника пресуда изабраног суда може се тужбом напасти пред редовним судом, ако су приликом организовања изабраног суда или приликом донашања одлуке повређене одредбе уговора или закона и тако нижи суд може да дође у тај неугодан положај, да решава она правна питања, која су више судије већ решиле; а то се противи духу грађ. пар. поступника.

Решења и пресуде изабраних судова имају исту правну снагу као и решења и пресуде редовних судова, али ипак између изабраног и редовног суда има разлике. Судија редовног суда бар по данашњем фактичном стању има и већи ауторитет и већу дисциплинску и казнену власт од изабраног суда. И тако судија редовног суда може и лакше и ефикасније да заштити и углед суда и интересе странака.

У Мађарској до слома није било случаја, да је активан судија био члан изабраног суда. И код њих се тек после слома сретамо са том чудном и нездравим појавом и како благе опомене нису помагале, мађарска влада решила је то питање радикално. Донела је нов закон и у том новом закону изреком је забранила судијама, да могу бити чланови изабраних судова и тако оно, што је и дотле било јасно, постало је још јасније.

Надамо се, да код нас до тога неће доћи.

Др. Ернест Дијамант, судија.

О принудној нагодби ван стечаја.

Већ се дуго говори о социјализацији приватног права. Уместо — некада основног — правног принципа: *Qui suo iure utitur, neminem laedit*“, данас би се пре могло рећи, да је сваки дужан тако вршити своја права, да интересе других тиме не вређа. То нарочито вреди за оживотворење субјективних права. Јер када је на пример још у чисто индивидуалистичном римском праву, уз појам својине чисто по институцијама оживотворење субјективних права било постављено донекле и на социјалну базу (интересантан пропис закона на 12 плоча „in

partes secanto“!), како мора да је регулисано то питање сада, где наш Устав у своме чл. 37. одређујући обим својине са правно догматске тачке гледишта садржава чист социјализам? Крај таквог одређивања објективног права, оживотворење субјективних права мора да је далеко од принципа манчестерског либерализма. Ту се поверилац не може намирити из чега хоће и како хоће, већ се сви имају намирити из имовине дужника сразмерно и на начин, како то већина поверилаца реши. То су принципи демократије, једнакоправности и парламентаризма, о којима се такођер данас толико говори, примењени на приватно-правни економски живот.

По данашњем стању правног развитка, могућа су три начина за решавање случаја, када дужник не може да удовољи својим обавезама према више поверилаца. Ту је прво вансудска нагодба дужника са појединим повериоцима, онда стечај и коначно принудна нагодба ван стечаја. Настојаћу доказати — а то су мишљење заступале и готово све наше привредне организације и тако је гласила и одлука I. правничког конгреса — да је уз прва два института потребан и институт принудне нагодбе ван стечаја, када се дужник пред ауторитативном судском власти са већином поверилаца, а уз принуду за мањину, ван стечаја нагоди. Код расправљања о том институту, ја ћу у обзир узети и главне и то нарочито нове прописе Нацрта новог закона о принудној нагодби ван стечаја, израђеног у Министарству Правде. Већ на том месту не може остати непримећена она добра страна тога нацрта, да наиме уза њ има прилично опширно образложење.

Институт вансудске нагодбе дужника са појединим повериоцима постоји одавна. Он произлази из људског нагона за самоодржањем, а поткрепљиван је дугим искуством, да је код сваког спора најбоље нагодити се. Но у таквом случају, када дужник има више поверилаца, склапање нагодбе са сваким засебно скопчано је са великим потешкоћама и са много опасности. Зло је наиме, да сви повериоци нису једнако обзирни и увиђавни, па услед тога склапање овакових нагодаба иде толико тешко и зато је оно и толико опасно. Увиђавни повериоци хтели би, ако само немају нарочитих разлога, да против дужника поступе свом строгошћу законских мера, да приме одговарајућу нагодбу, но ту су онда безобзирни и неувиђавни, који, чим су слабији и малобројни, знају, да ће лакше постићи већу квоту од осталих, само да не чине сметње код склапања нагодбе. Код вансудске нагодбе на тај је начин сасвим онемогућено консеквентно спровести начело *par conditio creditorum*, а то је не само главно начело стечајног поступка, већ уопште темељно начело модерног схваћања о оживотворењу потраживања више поверилаца према дужнику, који

свим обавезама не може удовољити. По модерном схваћању овакови повериоци чине једну *communio incidens*, заједницу интереса, насталу услед тога, што су се заједнички нашли у неприлици. Колер (Kohler) то назива „*Verlustgemeinschaft*“ и исправно примећује, да она настаје оним часом, када дужник дође у положај, да свим својим обавезама не може удовољити (т. зв. материјални стечај). Чланови такове интересне заједнице т. ј. повериоци таковог дужника имају по модерном схваћању право и дужност, да се из имовине дужника намире сразмерно и то на начин, како то већина поверилаца реши. Код вансудске нагодбе дужника са појединим повериоцима међутим уместо тога сваки тера на своју, а то има за последицу, да поштени и обзирни повериоци рђавије пролазе од непоштених и безобзирних. Првима се не чини неправда само у томе, што други више добијају, већ и услед тога, јер им дужник — знајући, да ће некима морати платити већу квоту или све — и не нуди, колико би сразмерно на њих отпало, већ мање. Редовито је дужник и принуђен своје имовинско стање већ тако приказати, да обзирни пристану на мању квоту од оне, која би крај праведне раздеоце на њих отпала, јер мора да држи резерву за оне повериоце, који ће му, не плати ли им више, сметати при склапању нагодбе. И то су ти повериоци редовито тим гори, што је дужник бољи, искренији и солиднији, па кад га виде уплашеног и у страху, онда њиховим жељама и тражењу нарочитих предности нема краја. У толико код вансудске нагодбе прети опасност од поверилаца. Но опасност прети и од дужника. Како се ова нагађања догађају приватно, без учешћа каквог ауторитативног форума, апсолутно нема довољне контроле у том смеру, да дужник неће пријавити непостојећа и измишљена потраживања, како би кривим приказивањем свог положаја склонио повериоце, да пристану на повољнију за њега нагодбу. У Енглеској су зато били увели, да се и ове вансудске нагодбе морају судски регистирати, но то још не пружа довољне гаранције. Сем тога свако оваково приватно нагађање траје крај разграничености данашњег прометног живота доста дуго и за то време с једне стране неувиђавни повериоци вазда чине сметње, а са друге се стране за случај неуспеха нагађања цела ствар узалуд одуговлачи, што опет има својих рђавих последица (н. пр. пропусти се рок за нападање различитих противзаконитих правних чина дужника и др.). Обзиром на све то, вансудска нагодба дужника са појединим повериоцима није само тешко проведива и опасна, него она и иначе има својих злих последица. Код ње не само није могуће провести темељни принцип *par conditio creditorum*, него врло често — а то је исто тако зло и у супротности са модерним правним схваћањем — мањина управо

решава о судбини већине. А то се противи модерним принципима демократије и парламентаризма.

Што се тиче стечаја, ноторно је, да је то болесно стање, које једнако шкоди дужнику и повериоцима. Стечајем се довршује пропаст дужника, но и ускорава пропаст повериоца. Са народно-господарствене тачке гледишта стечај значи губитак многих вредности. Већ сама чињеница, да се круг муштерија неког посла распрује са народно-господарствене тачке гледишта значи губитак, јер и то је економска вредност. Релативне вредности постају апсолутним, а и то значи велик губитак. Афекционих вредности сасвим нестаје, а упорабне постају заменбеним. И то се замена не врши уз протувредност, коју диктира принцип понуде и потражње, а то су регулатори цена и курса вредности, већ уз протувредност, коју одређује потреба често моментаног, а свакако не увек најповољнијег реализирања. И начин замене није по принципу економском. По томе се принципу има вазда гледати, да се уз што мањи рад и трошак постигне што већи успех. Код ликвидирања стечајних маса на то се баш ништа не пази, него се често ради баш обратно. Сем тога се продајом у ђутуре баца на пијачу роба, за коју нема потребе и испод редовне цене. А то сем непосредне штете проузрокује и посредну штету, јер у многим шкоди солидним и здравим подuzeћима, која уз нормалну калкулацију нису у стању, да робу дају по то бесцење. То је и узроком, да често, кад неколико већих фирми неке гране падну под стечај, за целу ту грану настаје права криза. Но стечајем се не уништују само вредности већ и господарске егзистенције и јединице и то у двојаком смислу: уништују се подuzeћа као господарске целине и јединице, а уништују се и водитељи посала и други поједини људи — трговци. Многа подuzeћа, нарочито састављена и комплициранија, везана су толико за вођу, да раздвајање њихово значи не само губитак за досадањег имаоца, него и у опште пропаст том подuzeћу. Сем тога би власник кога предузећа могао често моментану злу ситуацију даљњим вођењем радње да поправи, но код стечаја то већ није могуће. Од нарочите је штете то све по народно господарство младих држава, где и онако нема сувише јаких предузећа и трговаца, те где се такви потреси и зато још јаче осећају, јер влада сиромаштво у капиталу и јер многи још више живе од кредита. Пропадањем господарских егзистенција увећава се број незапослених и ствара још већа конкуренција радних снага. И то се ствара конкуренција, која је тим штетнија, јер има разлога, да ради својих нарочитих интереса буде према другим безобзирна и неумољива. Ко је пао под стечај, тај се стално чува, да што за себе стекне, па ако нешто може да стекне, мора да то удеси тако, да буде

искључена могућност, да се и то ново стечено унесе у масу. Да му се то омогући, он ће боље у другим погледима чинити попуштања — себи на корист, а целини на штету.

Даљна рђава страна стечаја је то, да су како органи, тако и поступак полагани и скупи. Што се суда (стечајног суда) тиче, стара је ствар, да власти у опште нису подобне, да воде ма коју ствар трговачке природе. У трговини се мора радити по моментаној ситуацији, након брзог и апсолутно неформалног испитивања ствари, док је свака администрација спора и трома и предмети се решавају, кад по реду стигну, без особитог обзира на природу предмета. Томе још придолазе нарочите непогодности, које сада владају по судовима. То је с једне стране још увек пренатрпаност судова, настала услед застоја правосуђа за време рата и после рата те услед оживљења прометног живота после рата; с друге стране апатија, која је завладала судовима, што су нарочито судије тако бедно награђени и што се не истиче довољно њихов изузетан положај у чиновничкој хијерархији. Други главни орган стечајног поступка — куратор масе брине се у главном само за себе. Кад је једном дошао до стечаја, он гледа, да из тога што већу корист извуче себе и да, што год има у маси, по могућности претвори у трошак и награду. У осталом њему и није задаћа, да радњу уздржи, него само да је ликвидира. А и код тога он се за комерцијалну страну ствари баш не брине много. И заузет је сувише правним чинима. Ради тога се често предлагало, да се место или уз правника — за куратора масе постави неправник — трговачки управитељ стечајне масе. Но како је искуство показало, ни то није помогло. У првом реду трговци нису научени водити туђу радњу и уопште управљати туђом имовином. А онда баш се за те службе и нису јављали најсолиднији трговачки елементи, па је незгода била тим већа. Адвокати се насупрот *ex asse* баве тиме, да воде бригу о стварима других, па им и управа туђе имовине није ништа новог. Још је једна велика предност, кад се управа стечајне масе даје адвокату, а не приватнику односно код трговачке радње трговцу. При руковању туђим иметком интересенти у погледу савесности руковања нису довољно обезбеђени, ако руковалац одговара само материјално, имовинско-правно, већ је потребно, да га уз ту одговорност терети и одговорност, која више тангира његову личност, па је услед тога и јача. Код приватника односно трговца то може само да је кривична одговорност, док код адвоката имамо и дисциплинску одговорност. А то је велика разлика. Врло су велике злоупотребе могуће, а да се управитељ туђим иметком још увек није огрешио о прописе кривичног закона, међутим адвокат зато већ давно

одговара — или би бар требао да одговара — пред својом дисциплинском власти. И повериоци не заузимају у стечајевима тај положај, који би могли заузети и који би им омогућио бољу заштиту властитих интереса. Крај разграничености данашњег промета они су често толико удаљени, да и не могу узети особног удела у пословима око ликвидације стечајне масе. А онда је психолошки интересантна појава, да повериоци, који су често са збиља великим сумама у стечају интересирани, за боље спасавање или и сигурније и брже истерање свог удела, неће више ништа да жртвују. Радије много губе, него да још мало додају. Поготово је велика штета, што отуд настаје онда, када у стечају нема масе, но када би се нападањем неких правних чина могла скупити лепа маса, која је протуправним чинима одузета испред поверилаца. Међутим услед тога, што повериоци неће да предујме трошкове, а у маси нема имовине, у таквим се случајевима због помањкања имовине и не отвара стечај и услед тога се то протузаконито стање перпетуише. Да се радња даље води, зато повериоци поготово не дају главнице, а и не желе, да се са то мало што је остало, даље шпекулише и води радња, већ само настоје, да из тога што је остало, чим пре добију, што на њих отпада. Што се тиче утицаја поверилаца на сам ток поступка, то у том погледу има интересантних питања (право гласа, засебно покриће, већина и т. д.) но заустављањем на њима премашио би се обим овог расправљања.

Уз губитак вредности, велик трошак и дуго трајање стечаја, долазе онда још и непродуктивни издаци у стечају, који сасвим иду у штету. То су најамнине за локал, плата за послугу и др. Све то има за последицу, да на концу сваког стечаја једва остаје што да се дели међу повериоце. Рђава је особина стечаја и то, да се отварањем стечаја увелико умањује могућност нагодбе. Статистичари су установили, да отварањем стечаја нада на нагодбу падне на 5%. Као да се врата нагодбе затворе, кад се врата стечаја отворе. Но та врата тим дуже остају отворена.

Коначно са економске тачке гледишта спада међу посредне рђаве стране стечаја и то, да стечај има јак утицај на част и грађански положај људи, као што и то, да отварање стечаја за собом повлачи неке кривично-правне последице. Дужник наима с једне стране због тих последица и тог утицаја отеже са тражењем стечаја, док може, и место да на пр. трговац према закону, чим опази, да плаћања има да обустави, тражи отварање стечаја, он настоји да отварање стечаја завуче, колико само може; тражење стечаја у пракси није прва ствар већ задњи излаз презадуженог. Уз то са друге стране рођаци и пријатељи, који би били вољни и великих жртава допринети, само да

спасу име и част презадуженог те да га не изложе могућности кривичног поступка, након отварања стечаја већ ништа нису вољни жртвовати, јер су те све последице и онако већ наступиле.

Најжалосније је пак то, да све то, што смо до сада навели, нужно произлази из природе стечаја те се не може ни најсавршенијим стечајним законом, ни уз најбољу примену истога избећи ни одстранити. Законодавство и судство могу ове недаће само умањити, али у приличној мери оне ће постојати, док има стечаја. Обзиром на то, стечај је постао неко страшило. Стечајем страши поверилац дужника, но и дужник повериоце. Претња тражењем стечаја или често и само тражење стечаја, опасни су револвери привредног живота. Концем прошлог столећа тако је било далеко дошло, да се опћенито говорило о стечају стечаја. Но нашли су уточишта. Принудна нагодба у стечају требала је бити то уточиште. И у нашем правном подручју држала се пригодном уведења стечајног закона из године 1881. та принудна нагодба (§§. 199—236.) најважнијим новитетом.

Овај је институт имао много непријатеља и то баш у правничким круговима. Строг, догматско-правни осећај био је противан уведењу института, који се правно никако или само врло тешко да конструирати. Уз опћениту слободу уговора и принцип страначке диспозиције, овде се склапа нагодба „уз принуду“ у правном поретку, где је експроприација могућа само изнимно, у јавном интересу и уз праведну накнаду, овде се експроприра по неком правном правилу, на први поглед у интересу приватника и без сваке накнаде; и тако много друго. Једни — велим баш у главном правници — имали су против ове институције вазда замерака, док су се други — већином трговачки кругови — опет надали, да ће се сваки стечај завршити принудном нагодбом. И једни и други су се преварили. Примена овог закона показала је ускоро, да су правно-догматске замерке овом институту лако пребродиве и да се у примени и не осећају; но са друге стране сразмерно је мален број стечаја довршен принудном нагодбом. Неспорно је, да је то добра институција. Повериоци наиме и крај најсавршенијег закона и уз најбољу примену истога, не могу да дођу до тако велике квоте и тако брзо као код принудне нагодбе. Природно је, да та нагодба мора да је принудна, јер ће иначе неувиђавни повериоци, како смо то горе извели, бити на путу праведној нагодби и хтети за себе израдити различите предности. Под нормалним приликама, код нагодбе су индентични интереси дужника и поверилаца. Повериоци желе, да чим брже дођу до чим веће квоте, а дужник опет жели, да се чим брже нагоди, како његов посао не би застао и како би што брже и што боље могао извршити, на што се нагодбом

обвезао. Но принудна нагодба у стечају долази *post festum* т. ј. онда када је услед отварања стечаја и инвентарисања стечајне масе већ настао застој у послу и кад су већ учињени велики издаци и већ наступиле зле последице стечаја. Принудна нагодба у стечају долази дакле онда, када су вредности већ умањене и потрошене, када дужник већ теже може да заради то, на што се обвезао и када рођаци и пријатељи већ нису вољни да много жртвују, да би очували име и част презадуженог. Једном речи: принудна нагодба у стечају уза све своје добре стране, ипак је само један начин, како се стечај довршује, а то није довољно. Да се избегну недостаци стечаја, ваља наћи модус да се питање реши без отварања стечаја, једном превентивном институцијом. То је лепо изразио белгијски закон, који је био претечом свим модерним законима о принудној нагодби ван стечаја; он ту нагодбу зове „*concordat préventif de la faillite*.“ Суштина ове институције дакле је то, да се поштеност дужнику омогући, да се уз очување своје господарске егзистенције пред ауторитативном судском власти са већином својих поверилаца, а уз принуду за мањину, нагоди тако, да им плаћа, колико највише може, а да се крај тога отклони штета, коју отварање стечаја неминовно доноси дужнику, повериоцима његовим и народном господарству уопште.

Већ смо рекли, да тај поступак треба да је судски. Истина је, да је сваки судски поступак спојен са трошковима и стаје времена, но код принудне нагодбе ван стечаја ради се о тако важним стварима, да се решавање о њима може мирне душе препустити само њима. Било их је, који су држали, да би разна Удружења могла узети ове ствари у своје руке. Нарочито се ту мислило на Удружења за заштиту поверилаца. Та Удружења додуше играју важну улогу у привредном животу — то хонорира и Нацрт, када, као новост, трошковима ових Удружења даје право првенства (чл. 30. и 48.) — но зато им се ипак не може препустити решавање тако важног питања од општег интереса. У Мађарској су према новој наредби о принудној нагодби ван стечаја (бр. 1410/926.) основана Удружења за заштиту кредита и то Земаљско у Пешти а Провинцијална у седиштима Трговачких Комора са нарочитим облигаторним задатком, а и Центри новчаних завода дата су нека права посредовања код склапања вансудских нагодби новчаних завода. Међутим образложење Нацрта добро изводи, зашто се то за наше прилике не препоручује. А сем тога ту су све оне потешкоће и опасности сваке вансудске нагодбе, о којима смо већ говорили. Коначно се не сме заборавити, да принудна нагодба ван стечаја није само институт за трговце и трговину, већ за сваког и све привредне гране; међутим горе наведена Удружења чисто су трго-

вачка и то и не нужно за све трговце, јер овиси о вољи сваког појединог, хоће ли се у које тако Удружење уписати или не. Уосталом је интересно, да баш и та Удружења (н. пр. наша и бечко Удружење за заштиту кредитора) траже чим брже узаконење односно поновно уведење принудне нагодбе ван стечаја. При томе баш је интересно, да то траже — у колико природно у опште имају шта да траже — поновно уведење и ова Удружења и уопште привредни кругови иностранства, које снама стоји у трговачкој вези. То је зато интересно нагласити, јер су непријатељи те институције ишли тако далеко, те су тврдили, да би поновно уведење принудне нагодбе ван стечаја шкодило нашем кредиту у иностранству. То међутим већ и за то не може да стоји, јер све те државе, које с нама стоје у трговачкој вези, такођер познају тај институт. Истина је само у толико, да се иностранство гужило на примену пређашњег закона о принудној нагодби ван стечаја, но то је нешто сасвим друго. Исто се тако иностранство жали и на дуго трајање парница код нас, нарочито на правним територијама са још писменим поступком. Но против уведења принудне нагоде ван стечаја принципијелно није било гласа у иностраној привредној штампи.

(Свршиће се).

Ново обичајно право на правном подручју Војводине.

Материјални извори грађанскога права на правном подручју Војводине јесу претежно обичајно право и дџизије, те аустријски грађански закон, на бившој граничној територији.

Изван сваке сумње је, да по самој правној структури првенство припада обичајном праву. Постојање правних правила је природна последица друштвеног живота. Борба за живот доводи људе у разне односе, који се свагда морају развијати онако, како то најбоље одговара свагдашњим друштвеним приликама. Сличне прилике стварају сличне поступке, који се у току времена претварају у правни обичај. Према томе обичајно право садржи она правна наређења и правне принципе, који проистичу из уверења народнога.

По својој правној карактеру обичајно право није никада завршен процес, него трајан процес стваралачке снаге народа.

Да ли постоји обичајно право и како се оно има разумевати има да установи Суд.

Ова тумачења обичајног права садржана су у судским решењима донесеним до стварања наше државе по наређењима LIX. зак. чл. из год. 1881. и XXV. зак. чл. из год. 1890.

Након светскога рата, из темеља су измењени економско финансијски и социјални односи. У овим гранама народнога живота почиње нова етапа у историји света, и стварају се нови облици у обичајном праву.

Ако посматрамо с једне стране живот изван судских просторија те примену и тумачење обичајног права по нашим судовима, онда би се морала претпоставити хармонија између оба правца.

У времену од скоро једне деценије, од како наше правосуђе на правном подручју Војводине живи својим самосталним животом, развили су се нови правни односи у друштву људи, као природна последица послератне еволуције, те услед великих промена насталих у послератном друштвеном животу развитак и постојање новог обичајнога права није било везано за дуги период у животу народном, као предратно обичајно право.

Прегледајући послератну примену обичајног права на правном подручју Војводине, можемо установити, да су на пољу обичајног права наши судови примењивали правна правила нормирана до стварања наше државе.

Сматрамо, да би било у интересу материјалне правде и у интересу кодификовања јединственог грађанског закона за читаву земљу, ако би се у овом листу створила анкета по питању: који су они послератни нови социјални и економско-финансијски правни односи у нашем народу, на које би се имала применути нова правна правила обичајнога права и у ком правцу.

Држимо, да би се ова питања морала са чисто теоријске стране расправити уз сарадњу свих истакнутих правника, да би се на тај начин и у правосуђу дошло до потпуне хармоније између живота и примена правних правила на правном подручју Војводине.

Др. Игњат Павлас.

Судац и државни тужилац.

Правна терминологија и код Срба и код Хрвата није најбоља, па би сада поводом доношења нових судских закона требало нарочиту пажњу обратити на језик у тим законима, те ако наши правници не располажу потребним стручним знањем — може се питање језика поверити једној групи наших познатих филолога. Добро је, што су

извесни страни називи у неким законима замењени у новим законским пројектима нашим, тако н. пр. имаћемо сад место „Касациони Суд“ — „Врховни Суд“, место „Апелациони Суд“ — „Виши Суд“.

Ми ћемо се овде за сада осврнути на горња имена главних чинилаца: једнога у правосуђу уопште, другога у кривичном правосуђу.

Назив „судија“ који је у употреби код Срба није добар, јер не одговара правилима српско-хрватског језика, већ га треба заменити називом „судац“ који је у употреби код Хрвата. Именице, наиме, које су постале од глагола имају наставак: „ач“, „ац“, „лац“, „ник“ и др. а никако „ија“, н. пр.: од орати — орач, од говорити — говорник, од тужити — тужилац, од ловити — ловац, а не ловија, дакле, и од судити — судач, а не судија. У нашем језику нема именице којом би се могла оправдати и одбраними именица „судија“. Именице са завршетком „ија“ као: занатлија, винопија и др. нису изведене од глагола, већ занатлија од именице „занат“ и самосталног наставка „ија“, а винопија је композит, именица сложена од именице „вино“ и несамосталног наставка „пија“ (од глагола „пити“). Израз „Србија“, састављен је од именице „Срб“ и самосталног наставка „ија“, означава име територије, државе Срба, а значи још и збир, скупину Срба. Према овоме — како нам изгледа — и назив „судија“ био би збирна именица састављена од именице „суд“ и самосталног наставка „ија“, те би значео збир, мноштво судова.

Ево још једног значења израза „судија“ у овим стиховима нар. песника: „Боже мили чуда великога, Кад се шћаше по земљи Србији, По Србији земљи да преврне и да друга настане судија...“ — но ни у овом случају тај израз никако не значи онога који суди.

Важно је још споменути и ово: У Банату, Бачкој, Барањи, ево за десет година од Уједињења назив „судија“ није се још одомаћио потпуно; служимо се њиме ми правници, јер је тај назив озваничен, док остали нам свет, нарочито наши ратари, радије се служе називом „судац“ и то не зато, што су га томе научили, већ је то настало по једном закону по коме се ствара језик у једном народу и по томе закону наш свет у овим крајевима правилно је погодио, да је „судац“ бољи од „судије“.

Назив „државни тужилац“ је, међутим, на своме месту, јер одговара правилима српско-хрватског језика („тужилац“ долази од глагола „тужити“ као што је горе изложено). У београдском „Архиву за правне и друштвене науке“ са извесне стране заступало се је мишљење, да је бољи назив „прокуратор“, јер се називом „тужилац“ означава само његова функција тужења, а међутим, кад државни тужилац обуставља поступак против осумњиченог лица — поступа он

као судија. У ствари пак, кад државни тужилац обуставља поступак — он не поступа као судија, јер је он увек само странка, те не решава никакав спор, већ одустаје од прогона, неће да тужи. Најважнија је и у обзир долази поглавито његова позитивна улога — да тужи кривца суду у циљу казне. И називом „тужилац“ означено је то његово право својство.

Назив „државни тужилац“ је код Срба у употреби, док Хрвати имају назив „државни одветник“ који није правилан израз и не одговара појму државног тужиоца.

Зато Срби треба да прихвате од Хрвата лепу српску реч „судац“, а Хрвати, опет, од Срба лепу хрватску реч „државни тужилац“ — прежаливши традицију, а у интересу лепоте језика и истине.

Јован Костић
апелациони судија

Др. Славко М. Ђирић:

Колективни радни уговори.

На последњем правничком конгресу у Сарајеву четврта секција је имала, да проучава колективне уговоре између послодаваца и радника. Донета је резолуција, да се у раду осталог грађанског законодавства приступи доношењу закона о колективном радном уговору и о правној организацији професионалних удружења, пошто су ове правне установе и државним уставом признате. У тој резолуцији је изнесен и предлог за двостепено суђење, пошто је по среди социјални интерес, да процедура у овим споровима кратко траје за разлику од осталих приватно-правних спорова, у којима законодавац предвиђа три инстанције.

Наша држава се све више индустријализује, радничка класа бива све већа, те ови уговори добијају нарочиту важност. Наше законодавство, које се односи на ову врсту уговора не постоји.

У овом чланку намера нам је, да се позабавимо овим врло важним и актуелним уговорима с обзиром нарочито на француско законодавство.

Код обичног уговора о раду уговорне су странке: послодавац и радник, те се овај последњи налази у инферијорном положају према послодавцу. Слобода споразума није једнака међу странкама. Радници су зато подузели кораке, да ову неједнакост нивелишу колективним радним уговорима. Ти колективни уговори у француском законодавству могу бити склопљени: с једне стране од професионалних група, радничких синдиката или штрајкачких комитета, а с друге

стране од патроналних синдиката. Осим тога такве уговоре може склопити једна група радника са једним шефом подuzeћа.

У тим уговорима се регулишу услови о раду, а нарочито наднице. У Немачкој се такви уговори називају Тарифни Уговори. Уговорна регламентација служи за будуће односе између радника и послодавца.

Ти колективни уговори су се развијали у пракси ван сваке јуридикке регламентације и нису тачно одговарали ни једном редовном (обичном) јуридикком акту. Како у доктрини, тако и у јуриспруденцији ти уговори су били предмет контроверзије, те су наступиле тешкоће, које је тек закон од 25. марта 1919. г. дефинитивно решио, када је потврдио легалност колективних радних уговора.

Наиме после револуције од 1789. г. Закон Шапелије је забрањивао коалиције међу радницима, те тек законом од 21. марта 1884. г., када су дозвољени професионални синдикати, дато је право радницима, да склапају оваке уговоре.

У Немачкој, а нарочито у Енглеској овај покрет је узео највише маха.

У Енглеској великој индустрији, а нарочито у гвозденој, челичној, вуненој, рударској, грађевинској и пиварској је колективни радни уговор постао нормалан реглман у односима између радника и послодавца. На жалост немамо новију статистику, те се морамо послужити предатном. Већ 1910. г. Board of Trade, публикује 1696 колективних радних уговора, који регулишу услове рада за 2,400.000 радника.

У Немачкој су врло чести колективни радни уговори, а што је интересантно ово је случај нарочито у малој индустрији. Публикована је 1. јануара 1910. г. статистика, по којој су склопљене 6.667 конвенција у 138.785 подuzeћа за 1,139.974 радника.

У Француској су те конвенције малобројне, јер 1910. г. Office du travail спомиње само 252, но биће, да их је било много више. Споменућемо конвенције склопљене у Арасу, које регулишу услове рада у рударској индустрији од 1891. г. у Па-де-Кале-у. Оне су више пута обновљене.

У Француској 1910. г. априла месеца министар рада је одредио анкету за колективне уговоре с погледом на агркултуру, трговину и индустрију. Карактеристично је за тај покрет у Француској, да су ти уговори склопљени већином после каквог штрајка, да би се учинио крај конфликту. Од 252 уговора, склопљена 1910. г. у Француској, 144 уговора су склопљена после штрајка.

Послодавци тим уговорима чине ове замерке:

1) Ти уговори имају недостатак што стварају једнако правило за сва индустријска предузећа и за све раднике ма каквог квалитета.

били они. Исти услови рада немогу бити аплицирани у фабрикама, које производе по квалитету разне продукте. Неправедно је давати свима раденицима исте наднице, кад се они разликују по професионалној способности и личној вредноћи. Тако, vele послодавци, осредњи раденици су награђени на штету добрих.

Међутим искуство је показало, да је ова критика, која износи незгоде колективних уговора, без важности у пракси или је неоснована. У земљама, у којима је колективни радни уговор највише у пракси, није ипак сметао техничком прогресу индустрије нити индустријском и трговачком развоју, као што је то случај у Енглеској или Немачкој. Затим предвиђена надница у колективном радном уговору је минимална надница, те ништа не смета, да се у конвенцији, коју уговор предвиђа, награде способнији и вреднији раденици.

2) Друга критика је много озбиљнија. У многим радничким синдикатима је само један мали број чланова, те послодавци немају гаранције, да ће уговоре, на које су пристали представници синдиката, респектовати и професионални раденици, па чак ни сами чланови синдиката.

Синдикати немају капитала, те не могу бити осуђени за отштету према послодавцима у случају прекршаја уговора. Опасило се наима, да у свима тужбама пред судовима покренутим ради респектовања тих уговора, тужитељи су синдикати, а тужени су послодавци. Постоји дакле велика неједнакост на штету послодавца у погледу гаранције. Та би незгода престала, ако би синдикални покрет потпуно успео, те све раденике увео у своје организације.

Поред свих критика можемо сматрати колективни радни уговор, као елеменат социјалног мира, који спречава или умањује честе конфликте у економској организацији.

Велика је предност у томе, што ствара једнакост међу странкама у слободном погађању између послодавца и радника пре склапања уговора. Под режимом, када се сам раденик погађа њему су више наметнути услови него што их својевољно прима. Једино колективан уговор може осигурати једнакост и слободу у преговорима између две уговорне странке и тиме осигурати трајност једног праведног уговора, чувајући праведне интересе обе странке. Он спречава и регулише злоупотребе слободне конкуренције и у томе је нарочито његово својство и оригиналност.

У идућем чланку ћемо говорити о Закону од 25. марта 1919. г., који се односи на колективне радне уговоре.

Судска пракса

А) Начелне одлуке Виших Судова у Војводини*).

Ако није уговорено никакво одређено време, дужник је дужан да врати зајам, кад га поверилац на то позове.

Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Г. 142/1924.

*

Посед и власништво не може се досудити у корист једног наследника све донде, док се не установи ко су све наследници и у ком делу, ради чега се и они имају увући у парницу. Без њихова учешћа у парници не може се ствар мериторно решити.

Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Г. 357/1926.

*

Искључиво та околност, да тужени није квалификован стручњак, ветеринар, неможе служити основом, да тужени одговара (без нарочите погодбе) за несретан исход операције. Без установљења кривице и неспособности нема правног основа за материјалне одговорности тужене странке.

Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Г. 304/1922.

*

Пуномоћ, која овлашћује опуномоћеника, да подузме потребне кораке у сврху куповине извесне земље, да у ту сврху подигне из штедионице властодавчев улог заједно са интересом и да у ствари тога купа може властодавца заступати како пред судом и властима, тако и ван њих, — не може се тако тумачити, да је опуномоћеник овлаштен, да том купљеном земљом располаже и да је чак и отуђи.

Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Г. 251/1921.

*

Када се странке уговорнице тако споразумеју, да цена купљене зоби буде она, коју ће извесна означена фирма плаћати продавцу „идуће недеље“, а изостане испорука зоби тој означеној фирми, тада се куповном ценом има сматрати она цена, која је била „идуће недеље“ пијачна цена зоби.

Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Г. 121/1927.

*

Када се странка није жалила због тога, што првостепени суд није саслушао сведоке на које се позивала, а то није тражила ни пред

*) Из Збирке Одлука Виших Судова Др. Николе Игњатовића.

призивним судом, онда се не може послужити ревизијом због тога, што суд није одредио преслушање сведока.

Касациони Суд Одељење Б. у Н. Саду бр. Г. 179 1926.

*

Та околност, да је против утицатеља адвокатског приправника, одређена дисциплинска истрага, а ова још није докончана, у смислу §-а 108. зак. чл. XXXI. из 1874. год. није препрека да се приправник припусти адвокатском испиту.

Одбор петорице за испитивање адв. приправника у Н. Саду бр. Г. А. 24/1927.

Б) Решења Будимпештанске Курије

Адвонатски трошан и право задржавања. Адвокат, против којега је поднесена жалба због задржавања новца, брани се тиме, да има против жалитеља потраживање из парнице проистеклог адвокатског трошка. Првостепени суд обавезује туженог адвоката на издавање убраног новца, пошто онога дана када је жалба била предата није била у току нити парница нити други поступак у погледу спорног адвокатског трошка. (§ 17. уважајућег закона г. п. п-а.) Тужени адвокат утоком нападне решење и у утоку доказује да је међувремено већ покренуо парницу ради трошка. Другостепени суд ту нову чињеницу није узео у обзир. Курија са следећим образложењем преиначује решење :

Пошто нити за време предавања жалбе, нити током првостепенога поступка и дана доношења решења није била покренута парница или поступак у смислу §-а 17. уважајућег закона г. п. п-а. ради адвокатског трошка и издатка, првостепени суд је исправно обвезао у смислу §-а 48. адвокатског закона туженог адвоката да мора за жалитеља утерани новац издати.

Али пошто тужени адвокат у утоку против решења првостепеног суда наводи, да је ради свога адвокатског трошка и издатака покренуо парницу и да је задржани новац положио у судски депозит, то је ову околност призивни суд неумесно мимоишао. Наиме, уток се може у смислу §-а 554. г. п. п-а. базирати и на нове чињенице и нове доказе.

Та околност пак, да се покретање парнице и депонирање новца десило после донесеног првостепеног решења, морала се узети у обзир, јер цитирано законско место не захтева да се таква парница покрене у одређеном року, услед чега парница, која се покрене током жалбеног поступка, мора имати пуну снагу у смислу закона. (С. VI. 860/1928. Racz, 16. V. 1928.)

*

Сметање поседа. Тужитељ редовном поседовном парницом тражи, да се туженима забрани пролаз преко његова земљишта. Тужени се брани тиме, да се захтев ради те забране може остварити једино путем сумарне репозиције а рок за ову је већ минуо. Курија даје места тужби, јер: покретање такве парнице — и без обзира на рок опште застарелости — није везано за рок, а осим тога не постоје таква правна правила, према којима би се захтев ради забране сметања поседа могао остварити једино путем сумарне репозиције. (С. V. 1033/1927. Oswald 23. V. 1928.)

*

Саслушање малолетних под продаје некретнина. Продају некретнина, која се извршила на јавној дражби уз одобрење сирочадског стола, малолетни продавци нападају са наслова, да сирочадски сто њих у погледу продаје противно пропису §-а 138. турског закона није саслушао, иако су већ навршили 14 година, те из тога разлога продаја не важи. Курија са следећим образложењем одбија тужбу: §. 138. зак. чл. XX. 1877. год. прописује, да се малолетник, који стоји под туторством после навршења 14 година, има саслушати приликом решавања његових личних и имовинских важнијих послова, али додаје закон и то, да очитовање малолетника нема одлучујуће важности.

Надлежна сирочадска власт наредила је продају некретнина на дражби по образложеном предлогу бившег татора тужитељева, према коме се кућа морала поправити, а велики трошак поправке није се могао покрити из другог прихода или иметка тужитељева, те је с тога била нужна и умесна продаја, да би се спречило умањење вредности куће.

У таквим околностима, и с обзиром на то, да очитовање малолетних у погледу продаје, иако су већ навршили 14-ту годину и у случају њиховог саслушања нема одлучујуће важности, са стране надлежне сирочадске власти одређена дражбена продаја куће оснива се на закону, као што је то призивни суд умесно навео.

С тога одговара материјалној правди решење призивног суда, у коме је изрекао, да су тужени путем јавне дражбе, која се базира на законском наређењу, дошли путем купа до власништва куће и услед тога је призивни суд умесно одбио тужене са тужбом. (С. V. 350 1927. Oswald 10. V. 1928.)

*

Облин стипулирања адвокатског хонорара. У питању да ли важи стипулирање адвокатског хонорара, односно хонорарни лист без сведока или са једним сведоком, — а хонорарни је лист писан туђом руком и потписан од странке, — Курија изриче:

§ 54. адвокатског закона прописује, да је услов важности предходног споразума у погледу адвокатског хонорара истављање једне исправе, но не наређује у погледу формалности те исправе специјалне захтеве. Дакле стипулирање адвокатског хонорара може важити и онда, ако је странка потписала исправу само пред једним сведоком или ако на исправи у опште не фигурира сведок. (С. VI. 8654/1927. Racz 9. V. 1928.)

*

Стварна одговорност. Муж тужитељице је путовао на жељезници и на једној станици у току ноћи био је прегажен при маневрисању једне композиције. Није се могло установити под каквим околностима се десило прегажење. Курија је обвезала на одштету жељезницу, јер:

без чињеничког стања не може се установити да је погинули услед своје кривице дошао под точкове вагона. Правна последица тога је пак то, да је тужени — услед неуспеха екскулпације — одговоран за штету, која је нанесена тужитељици услед незгоде погинулог мужа. (С. VI. 8028/1926. Racz 2. V. 1928.)

В) Решења избраног суда новосадске берзе.

Преузимање гаранције за квалитет до одредисне станице не чини ову још местом испуњења уговора за купаца, кога према општим правним начелима шерети свака опасност превоза са места испуњења које се има установиши према постојећим правним прописима.

Фирма А. покренула је пред Избраним Судом Новосадске Продуктне и Ефектне Берзе против фирме Б. парницу ради исплате остатка куповине за продату и испоручену робу.

На расправи код избраног суда тужилачка страна наводи: да је туженој фирми Б. продала закључницом 1500 мц кукуруза уз цену од Дин. 207.50 по мц. и 1000 мц кукуруза уз цену од Дин. 206.— по мц, другом закључницом 3300 мц кукуруза уз цену од Дин. 207.50 по мц, трећом закључницом 4000 мц кукуруза уз цену од Дин. 205.— по мц, четвртом закључницом 4000 мц кукуруза уз цену од Дин. 185.— по мц, петом закључницом 2000 мц кукуруза уз цену од Дин 190.— по мц, шестом закључницом 1000 мц кукуруза уз цену од Дин. 195.— по мц, седмом закључницом 1000 мц кукуруза по цени од Дин. 192.50 по мц, те коначно осмом закључницом 500 мц кукуруза уз цену од Дин. 190.— по мц. Сву ову робу тужитељ је у реду испоручио, док му тужени према изводу из трг. књига дугује на име заостатка куповине за преузету робу 33.737.60. Пошто тужени неће да удовољи овој својој обавези, то моли суд да га пре-

суди на плаћање главнице од Дин. 33.737.60 са 8% камата и 1% месечно на име одштетне провизије од тога и тога дана, као и на накнаду свих парничних трошкова и све то у року од 8 дана под претњом принуднога извршења.

Тужени моли да се тужитељ са тужбом одбије и на сношење парничких трошкова пресуди. Признаје у целости истинитост навода тужилачке стране, као и околност да је од куповине робе задржала утужену своту. То је међутим с пуним правом могла учинити, јер је спорно потраживање престало компензацијом и поравнањем. Утужену своту дувала је на име тужилачка фирма фирми Ц. из иностранства на име накнаде штете из једног другог посла, који је био склопљен између поменуте фирме и тужитеља. Пошто је фирма Ц. по-сестрима тужене фирме и пошто је споменута фирма ово потраживање пренела на тужену, то моли суд да се ово њезино протупотраживање које износи управо исто колико и потраживање тужитељево у ово потоње урачуна. Наиме фирма Ц. купила је била од тужиоца 1000 мц кукуруза уз цену од Дин. 202.50 паритет Х. релација З. квалитетна гаранција до југословенске границе. Тужилачка је фирма ову робу испоручила изузев једног вагона који фирма Ц. није преузела. Државне су железнице на име изгубиле товарни лист овога вагона и тако није се могло знати коме да се та роба преда. Услед тога се роба покварила и продата је са стране државних железница на јавној лицитацији. Што се међутим десило са тим вагоном не може се тицати купца, јер је роба продата са квалитетном гаранцијом до југословенске границе, па се према томе има сматрати, да је место испуњења уговора за тужитеља била југословеиска граница. Како фирма Ц. на месту испуњења није била у могућности да робу преузме, то је тужитељ обвезан, да накнади туженој као цесионару фирме Ц. сву штету односно да јој врати куповину која је са стране фирме Ц. била унапред исплаћена.

Сем тога странке су се подвргле једном избранем суду под председништвом Х. З., а чији су чланови били К. Р. Г. Д.: Овај избрани суд пресудио је тужитеља да призна туженој фирми основаност њезиног горе наведеног протупотраживања. Дакле без обзира на у меритуму наведене разлоге тужитељ се има са тужбом одбити већ и стога што се овде ради о једном већ пресуђеном потраживању.

Суд је иза тога донео решење, да се расправа ради доказног поступка одгађа, те да се тужени упућује да на следећем рочишту допринесе доказе о извршеној цесији.

Расправа одређена за тај и тај дан одгођена је на споразумну молбу странака. На расправи другој суд је одредио да се у допуну

доказног поступка утврди чињеница када је тужитељ презентирао дупликате ради исплате фирми Ц. иза спорног вагона број тај и тај који је продан на јавној дражби.

На трећој расправи пошто су странке остале код својих навода и захтева суд је узео у размотрење и оцену излагања парничара, па је нашао: чињенични наводи тужбе нису спорни међу парничним странкама, те тако није спорно ни то, да је тужена фирма одиста задржала утужену своту од куповине продате јој и предате јој робе. Спорно је само протупотраживање тужене фирме, које је потоња ставила као компензациони приговор.

Суд није могао стати на становиште, да је основаност тог проту потраживања већ решена ствар одлуком једног другог избраног суда. Није на име доказано, а није ни спорно међу парничним странкама, да уговор о дотичном избраном суду није писмено састављен и да избране судије нису писмено пристале на извршење ове своје обавезе. Према томе у смислу §-а 769. г. п. п. не може се сматрати, да је тај „избрани суд“ сходно императивним законским прописима био правилно састављен и тако ни његове одлуке немају и не могу имати никакву правну снагу.

Услед тога суд је морао да се упусти у мериторно испитивање основаности протупотраживања тужене стране. Стварне околности на којима се оснива овај компензациони приговор тужене довољно су рашичићене а нису ни спорне међу парничним странкама. На основу приложене кореспонденције суд утврђује, да је тужитељ дупликате предао одмах иза утовара спорне робе у Х. фирми Ц. те је дупликат спорног вагона са стране потоње фирме у реду хонорисан. Није спорно, а из приложених писама може се утврдити надаље да су државне жељезнице иза тога продале робу на јавној дражби, јер су изгубиле товарни лист, па тако нису знале коме да се роба уручи. Роба је продата како то државне жељезнице у свом извешћу наводе због тога, што се почела кварити.

На основу овог чињеничког стања ствари суд налази, да тужиоца не терети никаква одговорност за ову погрешку (губљење товарног листа) државних жељезница, него да се тужени има обратити непосредно ономе који му је ту штету нанео. Истина је да је тужилачка страна преузела на себе гаранцију за квалитет робе до југословенске границе, али ту се не ради уопште о квалитету робе. Са стране фирме Ц. као купца није било уопште никаквог приговора нити је утврђено на веродостојни начин, да је тужитељ испоручио неодговарајућу робу. Државне жељезнице до душе у једном свом допису напомињу, да је роба продата стога, јер се почела кварити, али

државне железнице не могу се сматрати као стручни орган, који је позван да квалитет робе својевољно и једнострано испита и на веродостојни начин утврди. Сем тога до кварења робе повремено сувог кукуруза могло је природно доћи и услед тога, што је роба на путу услед нестанка товарног листа на дуже време задржана, а зато не може купца теретити никаква одговорност.

Не може се међутим прихватити тумачење тужене фирме да гаранција за квалитет до југословенске границе значи толико, да је место испуњења југославенска граница, јер тај израз може имати само то значење, да купац преузима одговорност за каквоћу робе и ако би се та успут за време трајања вожње покварила. Напротив по општим правним начелима ако странке нису означиле место испуњења изречно има се сматрати за место испуњења, место где се са знањем странака роба налази, односно у случају да је уговорена паритетна станица место где је продавалац робу товарио. У случају сумње према прописима трговачког закона сматра се железница увек органом купчевим, а у овом конкретном случају било је то тим више што је утврђено, да је тужитељ био предао већ фирми Ц. односне дупликате и тако је исти дошао у посед робе односно у могућност располагања с истом када се каламитет десио и роба на јавној дражби продата. Пошто је дакле тужитељ робу фирми Ц. у реду фактички и предајом товарних докумената — поступајући у свему брижљивошћу уредног трговца — предао, то га никаква одговорност за даљу судбину робе и за све оно што се иза те предаје десио не може теретити.

Из Адвокатске Коморе

Четврти Конгрес Правника у Скопљу.

Стални Одбор Правника одлучио је, да се овогодишњи Конгрес Правника одржи у Скопљу између 3. и 10. октобра 1928. године.

У циљу извођења овог Конгреса у Скопљу образован је и нарочити Приређивачки Одбор, у чије су председништво ушли г. г. Младен Грашић председник Управног Суда, Младен Трајановић председник Апелационог Суда, Милош Константиновић судски ђенерал, Никола Ст. Вељковић председник првостепеног Суда, Јусуф Зија Смаилагић адвокат и Душан Антић судија.

Стални Одбор је већ решио, да се приликом овогодишњег Конгреса реферише, дискутује и одлучује о следећим тематима:

Душанов Законик. — О томе ће реферисати г. г. др. Метод Доленц, професор Правног Факултета у Љубљани и др. Драг. Јанковић хонорарни професор Правничког Факултета у Београду.

Заштита ауторског права. — Реферисаће г. др. Милорад Стражњици професор Правног Факултета у Загребу, а кореферисаће г. г. др. Рудолф Сајовиц, судија Окр. Суда у Љубљани, др. Милан Константиновић, професор Правничког Факултета у Суботици и др. Видан Благојевић, адвокат у Београду.

Монопол дувана. — Његова правна природа и његов значај за привреду и државне финансије. — Реферисаће г. др. Милан Стојадиновић, министар на расположењу, а кореферисаће г. др. Албин Огрис, доцент Правничког факултета у Љубљани.

Аграрно питање у нашој држави. — О овом питању ће реферисати ова г. г.: др. Лујо Новак, помоћник министра у пензији о општим принципима аграра; г. Милош М. Сретеновић, помоћник министра за аграрну реформу, реферисаће о аграру у јужним крајевима; г. др. Милан Ивишић, професор Више Економске Комерцијалне Школе у Загребу, реферисаће о аграру у северним крајевима, а др. Влада Стакић кореферисаће г. Ивишићу специјалне случајеве, у колико се односе на аграр у Војводини; г. др. Ђока Богојевић инспектор за аграрну реформу, реферисаће о аграру у Босни и Херцеговини; г. др. Фран Шпилер Мис реферисаће о аграру у Словеначкој, а г. др. Звонимир Турина о аграру у Далмацији.

Сарађивање судије и психијатра у утврђивању смањене урачунљивости. — Реферисаће др. Станко Франк професор Правничког Факултета у Загребу, а кореферисаће г. г.: др. Иван Јанчић, први државни тужилац Округног Суда у Марибору и Влада Симић, адвокат у Београду.

Сви реферати и кореферати биће оштампани у посебну „Споменицу“ четвртог конгреса правника и разаслати свима учесницима конгреса у току месеца августа. Дискусија по секцијама водиће се на основу ових штампаних реферата, а одлуке ће бити донете у пленуму конгреса.

Пријаве за Конгрес треба слати г. г. Миодрагу Филиповићу, секретару Конгреса, судији Варошког Суда или Стојану Јовановићу, благајнику Удружења Правника, судији Округног Суда. Пријаве ће примати и секретари Удружења Правника и то за Београд г. Мих. Златановић, судија Варошког Суда, за Загреб др. Иво Политео, адвокат и за Љубљану др. Рудолф Сајовиц, судија.

Уз пријаву треба послати и 100 динара улога (60 за Конгрес, 25 за Споменицу, 10 за Удружење Правника и 5 за поштарину) и то

државни и самоуправни чиновници, а 160 чланови слободних професија. За чланове породица чиновници ће послати 60 динара по особи, а чланови слободних професија по 120 динара.

С обзиром на велики број чланова Удружења Правника пријаве за Конгрес треба послати што пре, јер ће првенство у погледу смештаја имати они, који су се раније пријавили.

Скупштина Адвокатске Коморе за Банат, Бачку и Барању.

Уз велико интересовање одржана је овогодишња главна скупштина Адвокатске Коморе 4. јуна 1928. год. у Новом Саду. Велика сала Адвокатске Коморе била је напуњена присутним члановима из места и са стране.

На првом месту узет је у претрес предлог Правилника за издавање припомоћи изнемоглим адвокатима и наследницима адвоката, чланова Адвокатске Коморе. Постојала су три предлога и то: Предлог Одбора Адвокатске Коморе, предлог Др. Лазара Хандлера, адвоката из Вел. Бечкерекa и предлог Др. Хинка Абоњи, адвоката из Ковина.

После свестраног претреса сва три споменута предлога решено је, да се усваја предлог Одбора Адвокатске Коморе у томе смислу, да чланарина за 1928. годину буде 800 динара, од које се своте има 400 динара уносити у фонд за издавање припомоћи, а припомоћ се у 1928. години установљава у своти од 20.000 динара у сваком поједином случају. Рок исплате почиње 1. јула 1928. —

Извештај Одбора Адвокатске Коморе примљен је једногласно, али је закључено, да се има да допуни и са меморандумом панчевачких адвоката.

Закључни рачуни за 1927. годину и прорачун за 1928. годину су једногласно примљени.

На предлог Др. Томандла, адвоката из Панчева, скупштина је одушевљено изразила поверење данашњој управи.

Месечни извештај.

Од 1.—30. јуна 1928. год. убележени су код Адвокатске Коморе ови адвокати: Никола Шејтери Вел. Бечкерек, Др. Адолф Гросман Сомбор, Др. Макс Рожа Нови Сад, Арсен Андрић Дарда, Божидар Благојевић Суботица, Др. Михајло Атанацковић Панчево.

Брисани су из списна адвоката:

Услед смрти Др. Самујло Кардош адвокат из Вел. Бечкерекa. Стеван Верначки, адвокат из Суботице услед именовања за градоначелника.

челника у Ст. Кањижи. По молби Др. Ђорђе Нуспл из Станишића. Иван Матијевић адвокат из Сомбора преселио своју адв. канцеларију у Бачку Паланку.

Од 1.—30. јуна 1928. убележени су код Коморе ови приправници: Звездан Чулић Суботица, Др. Макс Крицлер Нови Сад, Александар Жижка Вршац, Станоје В. Лудајић Сента, Ладислав Хидвеги Чаковац, Стјепан Габрић Суботица.

Припомоћ удови дра Љ. Мичатека

У смислу новог Правилника за издавање припомоћи изнемоглим адвокатима а њиховим породицама, Одбор Адвокатске Коморе је као прво решење по овом Правилнику донео, да се приликом смрти дра Људевита Мичатека, адвоката у Новом Саду, исплати његовој удови припомоћ у износу од Дин 20.000 — што је одмах и учињено.

Извештај Одбора Адвокатске Коморе за пословну годину 1927.

II,

Конференција је изабрала себи за председника Др. Валента, председника Чехословачког Савеза адвоката у Прагу, Др. Стевана Адамовића, председника наше Адвокатске Коморе, Др. П. Абела, потпредседника Адвокатске Коморе из Беча и Др. И. Њулаши потпредседника Адвокатске Коморе из Мађарске.

Један од главних задатака конференције био је, да се ова конференција прогласи сталним органом, сталном организацијом адвоката свију држава наследница бивше Аустро-Угарске Монархије, која би свагдашња прешна правна питања претресала и предлагала решења својим владама тако, да би они, који су најпозванији и који из непосреднога додира са странкама најбоље познају потребе, могли бити ауторитативни интерпретатори тих правних захтева.

Сви су се чланови конференције сложили у томе, да би овака организација била корисна и да је треба створити, но када су спремљени статут претресани, дошло је у неким детаљним питањима до неспоразума, који није могао бити на брзу руку отклоњен.

Начелно је утврђено, да у такој организацији изасланици једне или више држава не могу надгласавати мањину, него да се сви закључци морају доносити једногласно, како би се и тиме истакла важност и прешност појединих питања.

У питању седишта друштва није се постигла једногласност, па је решење тога питања одложено за идућу конференцију.

У секцијама је расправљено питање докумената и решено је, да би требало на основу реципроцитета избегавати данашње компликовано легализовање докумената и да би потпуно одговарало сврси, када би документи истављени пред два сведока у једној држави, били прихваћани и у другој држави, без нарочитих суперлегализација.

Исто тако је једнодушно изражена жеља, да би судови једне државе непосредном реквизицијом могли тражити од судова других држава испите сведока, достављања тужби и осталих аката.

У погледу порезе и такса постигнуто је начело да се како порез, тако и такса само једанпут наплаћују и то у оној држави, у којој се налази објект који потпада под порез односно таксу.

Расправљано је и питање, да ли онај адвокат, који затражи супституцију у другој држави, има да одговара за све трошкове, или је пак умољени адвокат свагда дужан да затражи предујам.

Заступници ове друге тезе позивали су се на то, да је неправедно, да онај адвокат, који управо само посредује, буде одговоран годинама за трошкове, особито данас када се парнице дуго отежу, јер да се за то време материјалне прилике странака могу да промене.

И ово је питање одложено, јер у пленуму није дошло до једногласног решења.

Једногласно је решено, да би што пре требало провести поделу грунтовница и катастра.

Најпосле је установљено, да ће у сталној организацији свака држава наследница учествовати са 5 делегата.

*

Као што је познато пројекат *закона о адвокатима* упућен је Народној Скупштини још пре неколико година. Пројекат је примљен од секције у целини са незнатним изменама, а затим и у законодавном одбору прошле Народне Скупштине. Остало је још да се изнесе пред пленум и да буде изгласан. Међутим је наступило распуштање Народне Скупштине и тиме онемогућено брзо доношење овог закона.

Удружење јавних правозаступника у Београду повело је 1927. године акцију, да се сазове конференција делегата свију адвокатских корпорација на којој да се посаветује, који од закона о адвокатима који су на снази на појединим правним деловима Краљевине да се фин. законом прошири привремено на целу Краљевину до донашања јединственог закона о адвокатима.

Конференција је сазвана и одржана 16. октобра 1927. године у Загребу. Адвокатска Комора је као своје делегате упутила на конференцију Др. Стевана Адамовића, председника и Др. Александра Моча, члана одбора.

На загребачкој конференцији је решено, да се умоли Министар Правде, да финансијским законом протегне на целу Краљевину законске одредбе које су на снази на подручју Апелационог Суда у Новом Саду у погледу адвокатског реда. Затражена је ова Адвокатска Комора, да поменуте законске одредбе преведе на службени језик, да редигује пројекат односног дела финансијског закона и да састави пројекат правилника који има да изда Министар Правде.

Уједно је за 30. октобар 1927. године заказана идућа конференција у Београду.

У смислу закључка загребачке конференције ова Комора је одмах дала превести на службени језик закон о адвокатском реду који је на снази у Војводини.

После загребачке конференције г. Др. Душан Суботић тадањи Министар Правде саопштио је председнику јавних правозаступника у Београду г. Обраду Благојевићу, да ће кроз 3—4 дана поднети парламенту предлог новог закона о адвокатима с мањим изменама од ранијег предлога, који је већ од законодавног одбора био примљен.

Услед овог саопштења г. Министра Правде одустало се од закључка загребачке конференције, те је 30. и 31. октобра 1927. год. одржана у Београду конференција делегата појединих адвокатских корпорација ради претреса новог законског предлога о адвокатском реду. На овој конференцији учествовали су делегати из Београда, Загреба, Осека, Љубљане и Новог Сада. Адвокатску Комору у Новом Саду заступао је Др. Коста Мајински, секретар Коморе.

Пошто се за ову конференцију није могао набавити текст новог законског предлога, то су се претресале само неке измене, које су према саопштењу г. Министра Правде унесене у стари законски предлог.

На Правничком конгресу у Загребу је решено да стаж адвокатских приправника траје 5 година, како је после тога унесено и у законски предлог о адвокатском реду. Међутим г. Др. Душан Суботић, Министар Правде је стаж снизио на 3 године. На београдској конференцији је решено, да се предложи г. Министру Правде, да стаж поново повиси на 5 година.

Г. Министар Правде је у нови законски предлог унео и одредбу, да за целу Краљевину буде само једна комисија за испитивање адвокатских приправника, састављена из Касационих судија. И овој тачци је београдска конференција приговорила и тражила, да буде више испитних комисија, а у испитним комисијама поред судија да учествују и адвокати, јер је технички немогуће, да чланови једне једине комисије, поред својих редовних послова, испитују и све кандидате, који се јаве за адвокатски испит.

Учесници београдске конференције су и депутативно посетили г. Министра Правде и изнели му своје захтеве.

На београдској конференцији претресан је и пројекат правила Савеза адвоката Краљевине С. Х. С., те су умољени учесници конференције, да код својих корпорација пораде, да даду свој пристанак за оснивање Савеза Адвоката према ниже наведеним правилима.

Пројекат правила Савеза Адвоката Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца гласи овако:

Члан 1.

Савез Адвоката Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (назван краткоће ради даље у тексту само САВЕЗ) јесте удружење, које претставља целокупан адвокатски ред у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, и делује за његове интересе у свакоме погледу.

Према томе Савез ће:

1. Настојати око међусобног упознавања и сарадње свих адвоката у држави, око дизања осећаја колегијалности, сталешке солидарности, професионалног морала и угледа, који треба да истакне адвокатски ред на право место према његовој вредности и значају;

2. браниће и промицати интересе адвокатског реда, његова права и увете његова успешног деловања т. ј. добро правосуђе, правилну администрацију и ваљано законодавство;

3. побијаће сваку злоупотребу имена или звања адвокатскога; побијаће надриписарење и уопште вршење адвокатских послова по неповлаштеним и неквалификованим особама;

4. ствараће и подржаваће сталне и трајне везе са страним адвокатским удружењима — напосе ступањем у чланство Међународног Савеза Адвоката у Паризу — у циљу да тим везама и сарадњом користи и земљи својој и адвокатском реду;

5) згодним установама потпомагати своје чланове у случају болести и изнемоглости, а њихове породице у случају смрти чланова.

Члан 2.

Седиште Савеза је у Београду.

Члан 3.

Редовним чланом Савеза могу бити или адвокатска удружења или поједини адвокати. Потоњи само са оних правних подручја, где у главном месту тог засебног правног подручја не постоји већ слободно адвокатско удружење. Ако се на једноме правном подручју у његову главном граду образује такво удружење, дотадањи чланови појединци не могу више остати чланови, осим преко тога удружења, које их тада као своје чланове у Савезу претставља.

Члан Савеза може бити само оно од наведених правних или физичких лица, које на темељу његове пријаве и признања Савезних правила прими управни одбор.

Члан 4.

Средства за постигнуће Савезног циља јесу морална и материјална. Морална су сва законска средства уобичајена код удружења, као поименце: састанци, предавања, посредовања код јавних власти, издавање часописа и књига, дописивање са страним удружењима и т. д.

Материјална средства јесу чланарина и остали приноси, као дарови, приходи савезних издања и приредаба и т. д.

Редовни чланови плаћају, ако су удружења, годишње по Дин. 10.— за сваког члана; ако су појединци, сваки Дин. 60.— годишње.

Редовни чланови могу осим тога, а остала физичка и правна лица могу само бити: помагачи, ако помажу Савез са 500 динара; утемељитељи, ако му плате једном за увек Дин. 5000.—; добротвори, ако једном за увек даду Савезу бар Дин. 10.000.—.

Дописни и почасни чланови јесу они, које Конгрес Савеза на предлог Управног Одбора као такве изабере. Они не плаћају никакве чланарине.

Конгрес може изабрати заслужне бивше председнике Савеза као почасне председнике Савеза.

Члан 5.

Престаје бити члан Савеза:

а) адвокатско удружење, које је у заостатку пола године са својом чланарином, а не намири је ни у року од месец дана после писмене опомене Управног Одбора; исто тако може Управни Одбор брисати из чланства оно удружење, које се огреши о циљ Савеза и чланске дужности, или ако само иступи.

б) поједини адвокат може осим из разлога под а) изгубити чланство још губитком одветништва, и смрћу.

Против одлуке Управног Одбора о губитку чланства може се члан жалити Конгресу, на којем има право присуствовања и говора, али не гласања.

Члан 6.

Органи Савеза јесу: а) Конгрес; б) Управни Одбор; в) Надзорни Одбор.

Члан 7.

Конгрес сазива Управни Одбор на редовно заседање за време од 1. априла до најкасније 15. јуна сваке године.

У делокруг Конгреса спада:

- а) решавање извештаја Управног и Надзорног Одбора;
- б) бирање Управног и Надзорног Одбора;
- в) измена савезних правила;
- г) решавање жалби чланова против одлука Управног Одбора о брисању из чланства;
- д) одлучивање о развргнућу Савеза;
- е) решавање предлога и питања, која имају доћи на дневни ред Конгреса.

Управни Одбор има право сазвати Конгрес и у ванредно заседање кадгод мисли да је то потребно. Исто право имају и чланови Конгреса, али дотични њихов писмени захтев мора по Управном Одбору бити уважен само онда, ако је потписан по најмање ¹/₄ (било непосредних било посредних, преко појединих Удружења) чланова и ако је у њему назначено питање које би требало на Конгресу решавати. Ако Управни Одбор у року од 10 (десет) дана после примитка таквог захтева не сазове Конгрес за даљи рок од 10 дана, имају га право сазвати сами потписани чланови.

Члан 8.

Позив за редован Конгрес мора објавити Управни Одбор најкасније 3 недеље пре у стручним правним листовима и писмено саопштити свима члановима-удружењима. За сазив Ванредног Конгреса довољни су објава и саопштења такођер недељу дана раније. У свакоме позиву мора бити назначен дневни ред Конгреса.

Предлози, за које желе Удружења или 50 потписника чланова (изван појединог Удружења) да дођу на дневни ред Конгреса, имају бити достављени Управном Одбору бар 14 дана пре Конгреса.

Сваки Конгрес закључује где ће се одржати будући Конгрес; ако нема таквог закључка, одлучује Управни Одбор.

Члан 9.

Конгресу имају право присуствовати сви редовни чланови. Удружења заступају по њему изаслани делегати, и то тако, да на сваких 20 чланова Удружења долази по један делегат. Један делегат једног Удружења може заступати и остале делегате тог Удружења, те гласати и одлучивати и у њихово име. Гласови редовних чланова-појединаца неделегата збрајају се по двадесет, тако да се сваки такав зброј од двадесет сматра гласом (једнаким једноме гласу делегата).

Конгрес је способан стварати закључке без обзира на број присутних делегата. Закључци се стварају апсолутном већином гласова. Но ако се закључак тиче престанка друштва или промене правила,

потребна је већина од 3/5 присутних, а присутност од 3/5 чланова (рачунајући чланове-удружења по броју њихових чланова).

Чланови, који нису платили чланарину доспелу до Конгреса, немају права гласања ни стављања предлога.

Члан 10.

Управни Одбор састављају 12 чланова, које Конгрес бира тајним гласањем — или ако се нико не противи, *per acclamationem* — по принципу већине гласова. Од сваког Удружења мора бити изабран бар један члан као што и са сваког засебног правног подручја, где нема удружења, има доћи у одбор бар један члан.

Управни Одбор конституише се на првој седници и бира себи председника, два потпредседника, два секретара и благајника.

Осим 12 чланова Управног Одбора бира Конгрес и 12 заменика, свакоме одборнику по једнога, но тако да заменик буде са истога правнога подручја односно из истога Удружења, којег је и одборник, кога он има у случају потребе заменити.

Надзорни Одбор састављају пет чланова, које Конгрес бира тајним гласањем — или ако се нико не противи, *per acclamationem* — по принципу већине гласова. Три члана Надзорног Одбора морају бити домицилирана у седишту Савеза, а двојица изван тога седишта.

Надзорни Одбор конституише се на првој својој седници бирајући себи председника и секретара.

Управни и Надзорни Одбор сачињавају Управу Савеза.

Члан 11.

Управни Одбор Савеза води пуноважно све послове Савеза. Он прима чланове у Савез на темељу ових правила, одлучује о приходима и расходима Савеза и води уопште савезне финансије. Поједина права и дужности Управног Одбора наведена су на дотичним местима ових правила. Управни Одбор претставља пуноважно Савез преко свог председника или потпредседника. Списе Савеза потписује један од њих у заједници са секретаром, док оне, које се тичу благајне, у заједници са благајником. Управни и Надзорни Одбор решавају простом већином гласова. У случају да се гласови располове, сматра се прихваћеном одлука за коју је дао свој глас председник. Чланови који се не би сложили с одлуком већине, могу своје одвојено мишљење и на писмено ставити у записник.

Члан 12.

Дужност је Надзорног Одбора да прегледа материјалне рачуне Управног Одбора и да о томе подноси извештај Конгресу.

Члан 13.

Члановима Управног и Надзорног Одбора престаје мандат оставком или престанком чланства уопште. Њихов мандат траје годину дана. Сматраће се, да је један члан Управног или Надзорног Одбора положио оставку, ако неоправдано изостане са три узастопне седнице. Упражњено место члана Управног Одбора може само Конгрес попуњавати, па ако се током управне године испразни више од два таква места, има се у сврху попуњења сазвати ванредан Конгрес.

Чланови Управног и Надзорног Одбора не смеју за свој рад тражити ни примити никакве награде.

Члан 14.

Савез престаје закључком Конгреса, а и онда, ако у њему не буде из бар три правна подручја најмање 40 чланова са свакога. У таквом случају има Савез престати, а његова имовина предати у заједничку управу трију правничких удружења у Београду, Љубљани Загребу (Удружење Правника, Правничко Друштво и Друштво Правник). Ова се имовина има предати новоме Савезу, који би се основао с једнаким циљем и с једнаким у главноме саставом (т. ј. да би претстављао доиста сталеж из читаве државе). Не дође ли за пет година до новог Савеза, припада та имовина споменутиим правничким удружењима на једнаке делове (1/3).

Одбор Адвокатске Коморе је мишљења, да се не приступа оснивању Савеза Адвоката Краљевине С. Х. С. до доношења јединственог закона о адвокатском реду.

(Свршиће се).

Белешке.

Распоред пословања Кр. Апелационог Суда у Н. Саду.

1. Грађанско (ревизионо) Одељење.

Решава ревизионе молбе, приспеле од свих окружних судова на територији Апелационог Суда у Новом Саду, као и до сада томе Одељењу додељене, а коначно још нерешене утоке. Председник: Др. Никола Игњатовић, предс. Апелац. Суда; заменик: Александар Јацковски, сенатни председник; чланови: Др. Јован Киш, судија Апел. Суда, Војислав Гомирац, судија Апел. Суда; заменик: Др. Владислав Петровић, судија Апел. Суда; бележник: Лав Ленголд.

II. Грађанско Одељење.

Решава утоке и призиве који су до 1. јуна 1928. г. приспели од Окружних Судова у Новом Саду и Белој Цркви — сем оних који су додељени V. и VI. Одељењу, — а од 1. јуна 1928. г. добија утоке и призиве приспеле од Окружног Суда у Новом Саду. Председник: Др. Антун Гргинчевић, сенатни председник; чланови: Бела Патаји, судија Апел. Суда; заменик: Др. Иван Прудан, судија Апел. Суда; бележник: Владимир Мајбородов.

III. Грађанско Одељење.

Решава утоке и призиве, приспеле до 1. јуна 1928. г. од Окружних Судова у Суботици и Вел. Кикинди, сем оних, који су додељени V. и VI. Одељењу, а од 1. јуна 1928. год. — добија утоке и пријаве приспеле од Окружног Суда у Суботици. Председник: Богдан Ђукић, сен. председник; чланови: Др. Владислав Петровић, судија Апел Суда, Војислав Павловић, судија Апел. Суда; заменик: Фрања Сочанин, судија Апел. Суда; бележник: Гаврил Вишњевски.

IV. Грађанско Одељење.

Решава утоке и призиве приспеле до 1. јуна 1928. г. од Окружних Судова у Панчеву, Вел. Бечкереку и Сомбору — сем оних који су додељени V. и VI. Одељењу, — а од 1. јуна 1928. год. добија утоке и призиве приспеле из Окр. Суда у Панчеву и Вел. Кикинди. Председник: Др. Бруно Петрић, сен. председник; чланови: Др. Тодор Петковић, судија Апел. Суда, Др. Иван Прудан, судија Апел. Суда; бележник: Милета Пантовић.

V. Грађанско Одељење.

Решава утоке и призиве одузете од II. и IV. Грађанског Одељења и од 1. јуна 1928. год. приспеле утоке и призиве од Окружног Суда у Сомбору. Председник: Милан Зорић, сен. председник; чланови: Душан Спалатин, судија Апел. Суда, Др. Јосиф Кочар, судија Апел. Суда; заменик: Антун Мраковчић; бележник: Радивој Ђисаловић.

VI. Грађанско Одељење.

Решава од II.—IV. грађанског одељења примљене грађанске ствари, и од 1. јуна 1928. год. приспеле утоке и призиве од Окружног Суда у Вел. Бечкереку и Белој Цркви. Председник: Др. Тома Павловић, сен. председник; чланови: Фрања Сочанин, судија Апел Суда, Антун Мраковчић, судија Апел. Суда; заменик: Др. Јосиф Кочар, судија Апел. Суда.

I. Кривично Одељење:

Решава кривичне ствари, приспеле од Окружних Судова у Новом Саду, Суботици и Белој Цркви. Председник: Др. Бошко Ђурђев, сен. предс.; чланови: Др. Јован Катурић, судија Апел. Суда, Јован Костић, судија Апел. Суда; заменик: Васиљко Стефановић, судија Апел. Суда; бележник: Милорад Бугарин.

II. Кривично Одељење.

Решава кривичне ствари приспеле од Окружних Судова у Сомбору, Вел. Бечкереку, Панчеву и Вел. Кикинди. Председник: Рафо Марић, сен. предс.; чланови: Божидар С. Трајановић, судија Апел. Суда, Васиљко Стефановић, судија Апел. Суда; заменик: Јован Костић, судија Апел. Суда; бележник: Јаков Матутиновић.

I. Грађански сенат решаваће једне недеље: уторником, средом, петком и суботом;

II. Грађански сенат решаваће сваке недеље: уторником, четвртком и суботом;

III. Грађански сенат решаваће сваке недеље: понедељником, средом и суботом;

IV. Грађански сенат решаваће: сваког понедељника, среде и петка;

V. Грађански сенат решаваће: сваког уторника, четвртка и суботе;

VI. Грађански сенат решаваће: сваког понедељника, среде и петка;

I. и II. кривични сенат расправљаће сваке друге недеље: уторником, средом, четвртком и петком.

Иначе остаје у важности обзнана издана 24. децембра 1927. год. под бројем Предс. II. А. 50--1927.

Заостаци у грунтовницама.

Извештени смо, да је г. Председник Апелационог Суда још пре скупштине Адвокатске Коморе за Б. Б. Б., издао распис, коме је сврха да се што пре поправи садашње стање наших грунтовница. По томе распису од 1. јула до 1. септембра о. г. при свима среским судовима, код којих је грунтовница у великом заостатку, све судије имају да решавају искључиво грунтовне ствари. Од грађанских и кривичних ствари решаваће се само оне ствари, које су хитне природе, или за које закон наређује или старешина суда одреди, да се решавају преко реда, као и оне ствари, које су у тесној вези са горе споменутиим предметима. — Ово наређење г. Председника поздрављамо

са задовољством, јер се надамо, да ће оно много допринети да се среде прилике код наших грунтовница. Адвокатима препоручујемо, да у интересу саме ствари, све грунт. поднеске, по могућности подносе уз готово решење, како би се решавање олакшало и убрзало.

Адвокатска тарифа.

Извештени смо, да је г. Председник Апелационог Суда у Новом Саду издао под бр. Предс. I. Б. 38—1928. овај распис: Са више страна достављене су ми тужбе — а и сам се уверио о основаности тих тужаба, — да се подручни судови не придржавају адвокатске тарифе, коју је за ово правно подручје установио Апелациони Суд у Новом Саду, него да неки судови установљују несразмерно ниже трошкове, док други судови — међу њима нарочито суботички Окружни Суд — утврђује несразмерно веће трошкове, и то без икаквог система и начела унапред утврђеног, што несумњиво даје повода сумњи у непристрасност суда. Напомињем већ сада, да је у плану, да се утврди нова адвокатска тарифа, односно, да се у склад доведу сада постојеће две разне тарифе наших виших суда: Тарифа Касационог Суда, која је нижа, са тарифом Апелационог Суда, која је знатно виша, како би се по овом питању на територији овог Апелационог Суда дошло до једнообразног поступка код свих суда. — Но и дотле, док се споразумно не донесе нова тарифа, у интересу једнообразности при установљењу парничних трошкова а онемогућења самовољних поступака, упућујем све подручне судове, да се држе сада постојеће тарифе Апелационог Суда од 6. септемара 1924. године. Свако несразмерно и необразложено одступање од тарифе имаће за последицу не само то, да ће овај Апелациони Суд преиначити одредбе у погледу парничних трошкова, већ и то, да ћу сваки такав случај учинити предметом свог надзорног поступка. Изволите г. Председниче по један примерак овог мог расписа дати уручити свима судијама Окружног Суда, као и доставити подручним судовима и пазити на то, да се одредбе овог расписа тачно и одрже, а о учињеном изволите ми поднети извештај у року од 3 дана.

Власник: Адвокатска Комора за Б.Б.Б. у Новом Саду. — Лист уређује Уређивачки Одбор Уредник: др. *Косша Мајински*, адвокат, секретар Адв. Коморе, Нови Сад, Његоше-а бр. 10.
